GVILIELMI FABRICII HILDANI CHIRURGI DE *COMBUSTIONIBUS, QUAE OLEO ET AQUA fervidâ, ferro candente, pulvere tormentario, fulmine, & quavis aliâ materiâ ignitâ fiunt* LIBELLUS:

IN QUO DIFFERENTIÆ, SIGNA, PROGNOSTICA, ET Curatio, tùm ipsarum combustionum tùm omnium ferè Accidentium perspicuè describuntur.

Cui accessit Bustum,

In quo accensi sunt odores suavissimi memoriæ Nobilissimi viri D. CAROLI UTENHOVII, C.F.

BASILEÆ,
Sumptibus LVDOVICI REGIS.

MDCVII.

Digitized by Google

GVILIELMI FABRICII HILDANI CHIRURGI DE *COMBUSTIONIBUS, QUAE OLEO ET AQUA fervidâ, ferro candente, pulvere tormentario, fulmine, & quavis aliâ materiâ ignitâ fiunt* LIBELLUS: IN QUO DIFFERENTIÆ, SIGNA, PROGNOSTICA, ET Curatio, tùm ipsarum combustionum tùm omnium ferè Accidentium perspicuè describuntur.

Cui accessit Bustum,

In quo accensi sunt odores suavissimi memoriæ Nobilissimi viri D. CAROLI UTENHOVII, C.F.

BASILEÆ,

Sumptibus LVDOVICI REGIS.

MDCVII.

GENEROSO, VIRTUTE ET
DOCTRINA VERE NOBILISSIMO,
PRUDENTIA SUMMAQUE HUMA-
NITATE PRAESTANTISSI-
MO VIRO

DOMINO

SEBASTIANO AB HATZ-
FELT, DOMINO IN
WILDENBERG CRO-
TORFF. &c.

LITERATORUM PATRO-
NO MAXUMO

DOMINO SUO BENI-
GNISSIMO

hunc

DE COMBUSTIONIBUS
TRACTATUM

Grati animi & perpetuæ obser-
vantiæ monumentum

GVIL. FABRICIUS HIL-
DANUS

offert, consecratq;.

EPISTO-

EPISTOLA DEDICATORIA.

QVemadmodum ex minima scintilla GENEROSE DOMINE, *sæpissimè ingentem flammam & incendium maximum, quod pagos & oppida integra consumit, excitari videmus: Sic non rarò ex affectu levissimo, qui & prima fronte nullius momenti videbatur, morbum diuturnum, imò etiam incurabilem, & lethalem procedere, usu atque experientiâ indies edocemur.*

Quid enim quæso Acaro levius ac vilius corpori humano accidere posset? Attamen ex eo alterum interijsse, alterum verò quasi ex Cymba Charontis ereptum fuisse, in meis Observationibus annotavi. Hujus autem rei causa, aut ex parte ægri, aut ex parte Chirurgi, accidit. Ex parte Aegri; quando corpus pravis humoribus, aut sanguine, vel quantitate vel qualitate peccante, refertum est, neque æger consilio

Medici obtemperare, neque illam, quam deberet, victus rationem observare velit. Tunc enim ex minimo quolibet affectu externo commoti humores ad partem affectam, cum impetu confluunt, ac primò quidem dolorem ac inflammationem, mox febrim, aliaq; graviora symptomata excitant. Unde non immerito morbi hi, à vitiosis ac pravis humoribus orti, à Gal. Method. med. lib 4. & alibi, inter morbos magnos numerantur.

Ex parte verò Chirurgi, fiunt ex affectibus levissimis morbi magni, aut etiam lethales, quando is exactam artis cognitionem non habuerit, aut in curando negligens fuerit. Cùm enim OCCASIO PRAECEPS, *ut rectè monuit Hippocrates, ac materia, circa quam versatur Ars, ut Galenus docet, continuò fluat, corpusq; nostrũ mutationibus obnoxium, & tùm à causis intrinsecis, tùm extrinsecis facilimè alteretur, temporis habenda est ratio, ne Occasio hæc aut illa circa ægrum faciendа, prætereat. Summa igitur in Chirurgo diligentia, vigilantia & sobrietas requiritur. Prætereà ad exactam artis*

artis cognitionem, simplicem aliquam habere notitiam, aut externorum affectuum curandorum experientiam, videlicet vulnera curare, luxata aut confracta ossa reponere, aut calculum extrahere, Chirurgo haud sufficiet, sed ut alterum oculum ad interna viscera, alterum verò ad externum affectum, fixum insuper habeat, necesse est. Nisi enim recta ægro præscripta fuerit victus ratio, corpusq; à pravis humoribus, si Cacochymiâ, aut sanguine, si Plethorâ adsit, expurgatum fuerit, ex minimo quolibet affectu externo, morbus magnus aut lethalis expectandus erit: humores enim ex corpore doloris vi, ad locum affectum impetu confluũt attrahunturq;, Galeno attestante. Hanc autem cognitionem non ex simplicissima aliqua experientia, multò minùs ex traduce de patre in filios, ut plerique gloriantur, sed ex Hippocratis, Galeni, aliorumq; probatissimorum Medicorum atque Chirurgorum monumentis haurire licet. In primis verò in admiranda illa & divina structura humani corporis, ut notitiam non superficiariam habeat Chirurgus, necesse est. Sed proh do-

lor, quamplurimi hodie exercent hanc artem tam nobilissimam, tamq; à vetustissimis Imperatoribus & Regibus celebratam, aliarumq; omnium artium dignissimam habitam, qui vix quisnam Hippocrates aut Galenus fuerit, sciant, imò nec vernaculam suam linguam legere noscāt.

At quia Ignorantia homines impudentes & audaces efficit, qui quamvis in morbis curandis methodum nullam observent, liberrima tamen & impudentissimâ audaciâ multa promittunt, multaq; de morborū constitutionibus blaterant, Quādoquidem

Insipienti inest major jactantia menti,
Vas etenim pleno tinnit inane magis.

Nunc hepar & pulmones consumptos putrefactosq; esse. Sed illos in integrum posse restituere, se jactant, Nunc calculum, marmoris instar, licet induratum, absq; periculo posse conterere, & expellere, multaq; alia vana & impossibilia promittunt. Sed ut & aliquid agere videantur, hic colocynthide, ille antimonio vel simili medicamento acri humores educit, decoctum ligni guajaci exhibet, aut membra levissima aliqua

aliqua scabie aut dolore affecta, hydrargiro inungit, à quibus medicamentis sic imprudenter, & citra judicium exhibitis & applicatis, sæpissimè ægroto plùs accedit periculi, quàm à morbo ipso. Interim, (quod caput rei est) pecuniam simul emungunt. Hinc apud illos augẽtur divitiæ, augeturq; apud vulgus eorum æstimatio & authoritas, adeò ut tandem eruditi atq; exercitati Medici ac Chirurgi, qui juventutem multis vigiliis multisq; laboribus ad Artem ex veris fundamentis addiscendam, consumpserunt, contriveruntq;, non solùm à plebeis frequenter, verum etiam à magnatibus sæpè negligantur. Tàm depravatum est ætatis hujus exulceratissimum sæculum. Mirum itaq; non est, si sæpissimè ex minimis quoq; & levissimis externis affectibus, gravissimi, imò & lethales oriantur morbi, si item curationes sinistrè succedant, si deniq; tot homines ab hujusmodi imperitorum barbitonsorum, seplasiariorum, Judæorum ac carnificum fœnore trucidentur, aut ad minimum ad summam miseriem, & membrorum suorum impotentiam, redigantur. Hanc porrò imperitiam

& ignorantiam artis, persæpè barbitonsores, aliosq; Chirurgiam exercentes à naturali, & à Deo constituta via, morbos curandi per remedia licita, abstraxisse, atq; ad illicita, diabolica & superstitiosa media rapuisse, observavi, quorum nonnullos cognovi, qui ad hominum morbos curandos, conjurationibus, S. S. Scripturæ vocibus, vel conceptis, & collo suspensis verbis utebantur: Alios, qui ad vulnera curanda, non vulnus ipsum curabant, sed lapidem, cultrum, gladium, aut baculum, qui vulnus inflixerat, deligabant atq; fasciabant. Quam curationem dicant illi, quicquid velint, illicitam tamen, magicam, & planè diabolicam esse, quinetiam tum in sacris, tum Patrum scriptis vetitam, testantur viri graves. Meritò itaq; in Republica Christiana benè cõstituta, hujusmodi præstigiosi & magici Curatores, tolerandi non sunt. Quam ob causam sanitas à Deo, tum precibus supplicibus, tum adhibitis à Deo creatis naturalibus remedÿs, petenda est, nec unquam malum faciẽdum, quemadmodum monet Divus Apostolus Paulus Rom. 3. cap. vers. 8. ut inde bona eveniant.

Quicunq;

Quicunq; verò ad morborum Curationes, aut præservationes characteribus, & verbis S.S. Scripturæ collo appensis, aliisq; superstitiosis conjurationibus utuntur, verbo Dei abutũtur, & contra secundum præceptum gravissimè peccant.

Porrò Combustiones etiamsi non spernendæ, res tamen eò devenit, ut vulgò susq; deq; habeantur, adeoq; quilibet sutor, textor, circumforaneus, & similes stupidissimi asini, illas curare nunc aggrediantur. Quæ verò inde sequantur mala, quamq; jacturam sanitatis plurimi, qui superficiaria combustione herpetes exedentes, & ulcera incurabilia, contrahunt, faciant, verbis hîc exponere supervacaneum videtur, cùm res ipsa loquatur.

Cæterùm quamvis à multis ab hinc annis methodum facilimam & tutissimam Combustiones curãdi invenissem, lubensq; in Chirurgicam artem exercentium utilitatem & ægrorum salutem, typis mandassem, diu tamen suppressi, & animo suspensus fui, quid agerem, ut rectè agerem. Quandoquidem tàm varia tamq; diversa

hoc tempore sunt hominum judicia, ut quæ uni sapiunt, alteri nauseam provocent. Verùm postpositis hisce, aliisq; nonnullis rationibus, quæ me ab instituto meritò deterrere potuissent, Christianâ tamen charitate commotus, quicquid occupationibus meis temporis suffurari licet, id libenter in tyronum & ægrorum utilitatem impendo. Faxit Deus Opt. Max. ut uberrimus inde fructus ad Asclepiadeam familiam redundare possit.

Hunc verò quantulumcunq; laborem meum sub celeberrimi nominis tui patrocinio & auspicio, GENEROSE DOMINE, *ideò in lucem dare statui: Primò, quòd inter viros literatos, doctrinæ præstantiâ, & ingenii acumine, non infimum tibi occupaveris locum, & etiamnum continuò bonis literis incumbas, ita ut de tractatione materiæ hujus non solùm censuram ferre, verùm etiam illam, contra maledicentium morsus, si opus sit, vindicare potens sis. Deinde propter singularem amorem atq; humanitatem, quâ totum illud temporis spacium, quod Coloniæ trivi, me amplecti*

plecti non solùm dignatus es, verùm etiam præ aliis quàm plurimis viris doctis & eruditis, in gravissimis quoq; affectibus, adhibere, valetudinemq; corporis tui tuorũq; mihi committere volueris. At quum nunc privatim locus gratias referendi, non concedatur, publico hoc testimonio perpetuam animi mei gratitudinem atq; observãtiam, ergà G. T. totamq; familiam Hatzfeldiorũ, testari volui. Ad calcem autem libri, carmina nonnulla in Nobilissimi & Doctissimi viri D. CAROLI UTENHOVII, æternam laudem ac memoriam à viris doctis conscripta, & mihi communicata, adjicere libuit, quæ te propter summum viri hujus in te amorem, in meliorem partem interpretaturum, confido.

Munusculum itaque hoc Chartaceum GENEROSE DOMINE observantiæ meæ perpetuum monumentum pro solita tua in me humanitate ac benevolentia, benignè ut suscipias, summoperè rogo atq; flagito. Vale GENEROSE & humanissime Domine cum Nobilissima tua conjuge, & sobole generosissima, totaq; familiâ

HATZFELDIORUM, quam, ut DEUS OPT. MAX. diutißimè incolumem conſervare, ac omnibus ſpiritalibus ac temporalibus bonis ditare dignetur, demißè precor. Ex Muſæolo noſtro Machaonico 20. Januarij.

1607.

Tuæ generoſitati addictiſſimus
Guil. Fabricius, Hildanus.

IN ORNATISS. VIRI GVILHELMI FABRIC
Hildani chirurgica medicaque arte nobilis.
Hexast. Caroli Utenhovii.

Hæc est Cheirurgi pariter Medicique; VVILHELMI
Vulnera qui sanat corporis, effigies
FABRICII, manibus non tantùm, at melle suâuis
Alloquii & linguæ vulnera Cordis ope.
Quis neget ergo illum Medicum pariterque; Cheirurgum
Verba etenim ægrotæ sunt Panacea animæ.

Μάκαρος ὁ τυθεὶς ὄβιος.

Eruditione Virtutis Pietatis laudibus insigni Viro,

Domino GVILIELMO FABRICIO *Hildano*,

Medico celeberrimo, Chirurgo præstantissimo.

DUm sua Romulidæ jactarēt signa per orbem:
Urbis dum sceptrum dum foret orbis idem.
Hi valido adversas peterēt dum Marte phalanges;
Servanti civem querna corona data est.
Quid tibi, Christiadûm servanti millia, Doctor,
Quid dignum meritis sancta caterva dabit?
Querna corona minor, minor aurea: laurea factis
Inferior, dignas non habet Indus opes.
Sed tibi præ reliquis quæ pandet dona Viretus?
Quæ tibi Mœonidûm Pœonidumq; decus?
Præco tuæ virtutis erit, dum spiritus artus
Hos reget, & fragilem me mea membra ferent.
Debetur mea Musa tibi, mea Carmina dextræ
Debentur Medici: profuit illa mihi.
Pro quibus ut meritis reddatur gratia, laudes
Ut poterit panget parva Camœna tuas,
FABRICIO faveant, faveāt pia Numina dextræ,
Millia quæ è stygiis multa reduxit aquis.
Nec tantùm Helvetiis quæ dextera floret in oris:
Præbet at externis scripta legenda viris.
Scripta legendis viris, quæ Phœbo pectora formet,
Pæonio famulos adjiciantq; Choro.

Jam

Jam ſileant fratres Podalirius atq; Machaon:
Nam noſtro auxilium majus in orbe viget.
Tu nũc invidiâ major, GUILELME, triumpha,
Ingenio referens præmia digna tuo.

Nicolaus Viretus
Thononienſis.

In Theſaurum Vulcanium G.F. Hildani.

QUis novus in lucẽ iam prodit, amice, libellus
Hic Latia nobis lingua, quem ſcripſit acutè
Fabrici? validæ theſaur? hic eſt Medicinæ
Vulnera ſanantis, tibi quæ intulit uſtio quævis.
Nam ſeu vulgaris caſu te læſerit ignis,
Seu quæcunq; ab eo ſumpſit ſubſtantia vires
Lædendi, veluti ferrum, & quodcunq; metallum;
Et liquidum quodvis; nitri quoq; pulveris ardor:
Hic certam poterit monſtrare viamq; modumq;
Curandi codex: meritò ut Vulcanius hoſtis
Inſcribi poſſit; ſive Inviolabile ſcutum
Hildenſis Fabri, contra omnes ignipotentis
Inflictus Fabri ſicula regnantis in Æthna.
Nec modò terreſtris metuit Mulciber arma
Parve liber: ſed & æthereo, qui mittit Olympo
Fulmina, dum antidotũ inſuperabile & acre paratum
Eſſe ſibi ſentit: quo informes non modò nævi
Tolluntur: verùm & cruciatus quo levigentur
Ardentes, fugiantq; truces rabidiq; dolores.
Uſtio præterea poſſit quid fervida, quidve
Frigida, queisq; eadem curari ſedulò poſſit

Artibus atq; modis, charta erudiêris eadem.
Tu saltem ut, caveas, urat malè conscia mens te
Cujus ad ardores nullum medicamen in hortis
Crescit: at æternæ sequitur mala flamma gehennæ.

Versus, qui videt hosce claudicantes
Vulcanum sciat hisce claudicantem
Tractari. nihil ergo amice mirum
Versus materiæ suæ QUADRARE.

M. Quad.

GVILIELMI FABRICII HILDANI CHIRVRGI

DE

Combustionibus, quæ oleo & aquâ fervidâ, ferro candenti, pulvere tormentario, fulmine & quavis alia materiâ ignitâ, fiunt,

Libellus:

In quo

Differentiæ, Signa, Prognostica, & Curatio, tum ipsarum combustionum, tum omnium ferè eorum Accidentium, perspicuè describuntur.

Definitio, & causæ Combustionum.

CAP. I.

QVANQVAM Combustio sit affectus omnibus notissimus, attamen clarioris doctrinæ gratiâ, antequàm ulteriùs progrediamur, eum sic describemus.

Combustio est solutio continui Epidermidis, & Cutis ut plurimùm, nonnunquàm et- *Definitio cõbustionis.*

iam carnis musculosæ, Venarum, Arteriarum, Nervorum, &c. vi ignis impressa. Hanc autem combustionem sequuntur mox dolor acerbissimus, inflammatio, pustulæ: & si combustio profunda, corpusq; cacochymicum fuerit, facillimè degenerat in ulcus fœtidissimum & malignũ, quamprimùm enim ignis, aut res ignita cutem attigerit, ratione caliditatis & siccitatis ignis, humidum radicale, ex parte illicò exiccatur: hinc cutis indurescit, & contrahitur: quod reliquum est humoris in cute, & proximis partibus, supra modum incalescit, & acquirit naturam ignis.

Porrò durities illa cutis (quia circumjacentes partes contrahit) item ebullitio humorum, & solutio continuitatis, protinùs acerbissimum excitant dolorem, ille verò ex proximis partibus ad se attrahit multos humores, qui (si combustio levis fuerit.) sub Epidermide concurrunt, eamq; quia vi ignis induruit, nec transpirationem admittit, in altum elevant, hinc fiunt pustulæ. Si autem combustio insignis fuerit, ita ut vera cutis simul læsa, in escharam indurata fuerit, tunc humores innati, & quicquid continuò ratione doloris adfluit, retinentur, & incarcerantur sub cute illa indurata, inde non solùm augetur eorum caliditas, quam ab igni acceperunt, verùm etiam quicquid sanguinis & humorum ex corpore, & proximis partibus adfluit, simul incalescit, effervescit, & acrimoniam quandam acquirit, hinc fit, ut humores

illi

illi locum affectum erodat, & ulcus magnum efficiant.

Cæterùm notandum est, quemadmodum multiplices & diversæ occurrunt materiæ, quibus ignis vim & Qualitatem suam imprimit, quæ, ut substantiâ differũt, sic etiam una multò vehementiùs urit, quàm altera. Itaque quantò durius & solidius existit lignum, aut metallum aliquod, tantò vehementiorem in se quoque retinet calorem. Calor item olei, pinguedinis, ceræ, picis, sapæ ad consistentiam coctæ, uti postea declarabimus exemplo, & eorum, quæ facilè adhærent, multò est vehementior, calore aquæ fervidæ, ~~quando-quidem experientia docuit, plumbum & stannum in oleo fervido liquefieri, id quod nunquam fiet in aqua~~, quantũvis in summo gradu caliditatis fuerit. Quando calx extinguitur, tunc adeò incalescit, ut non solùm cutem & carnem urat & exulceret, verùm etiam cutem, nervos & iuncturas violenter contrahat. ~~Ignis verò omnium vehementissimus & periculosissimus, est ignis cælestis, sive fulminis;~~ continet nanque in se quasdam facultates supernaturales, quemadmodum suo loco exponemus.

Gradus & distributio combustionum in tres species, item ex quibus Indicationes curativæ petendæ.

CAPUT II.

QVamvis autem combustio à diversis fiat materijs, metallis & liquoribus, quemadmodum diximus, nihil tamẽ, vel parùm id facit ad curationem. Quandoquidem combustio ferro candenti facta, similis est combustioni Auro aut argẽto candenti factæ. Sic & combustiones sive oleo fervido, cerâ, pice, &c. factæ fuerint, inter sẽ (quantum ad materiam) non differunt, neque particularem requirunt curandi methodum. Quemadmodum clariss. D. D. Laurentius Joubertus vir eximius & de Chirurgia benè meritus, testatur. Nulla igitur sumenda est indicatio curativa ex materia ignita, sed potiùs ab effectu quem impressit. Ut autem curatio rectè instituatur, distribuemus combustiones omnes, à quacunq; fuerint factæ, materiâ ignitâ, in tres gradus seu species, nempè in levissimâ, mediocrem & insignem. Si enim materia, quę urit non usq; adeò diu adhæserit corpori nostro, aut levis fuerit, quemadmodum stramẽ, linum, stupæ, aut lignum aliquod leve, vel aqua, quæ citò defluit, tunc tantummodò elevantur pustulæ, estque hic primus gradus seu species.

Prima Indicatio ex quibus sumẽda.

ſpecies. Si verò materia paulò diutiùs adhęſerit, aut violentiore calore prædita fuerit, tunc non ſolùm elevantur puſtulæ, verùm etiam cutis vera ſuo humido radicali ex parte deſtituitur, & aliquo modo exiccatur & contrahitur, nondum tamen facta eſt eſchara. Tertiò ſi res ignita diutiſſimè adhæſerit, & violentiſſimum calorem in ſe continuerit, tunc non ſolùm cutis, verùm etiam caro, venæ, arteriæ, nervi, &c. comburuntur, contrahuntur, & in Eſcharam ſiccantur: quandoquidem humidum innatum vi ignis exiccatum & conſumptum eſt. Sunt itaq; medicamenta mutanda & applicanda ſecundùm has differentias, quemadmodũ poſteà declarabimus. Secunda Indicatio ſumitur à parte affecta: non enim unum idemq; medicamentum ſimul convenit oculo, membro virili, nervo, iuncturis, carni muſculoſæ, &c. Mulieres item, pueri & qui exquiſito ſenſu prædíti ſunt, debiliora requirunt medicamenta; contrà verò fortiora, qui duram habẽt carnem, & robuſtiores ſunt homines, ut Galenus rectè admonuit: Ex hac deſcriptione & diſtributione combuſtionum facilè apparet curandi methodus, quam nos poſteà tribus capitibus, prout combuſtiones in tres ſpecies diſtribuimus, Deo dante declarabimus.

2.

3.

2. *Indicatio.*

De arte curat. ad Glaucon. lib. 2. cap. 9.

Signa, quibus tres illi gradus combustionum cognoscendi & distinguendi.

CAPUT III.

QVia combustiones in tres divisimus species vel gradus, ac deinceps ad uniuscujusq; speciem propria præscripturi simus remedia, necesse est, ut quomodo eæ signis & notis distinguendæ sint, declaremus. Signa itaque primæ speciei, sive levissimæ combustionis hæc sunt: cutis rubicunda, dolor acerbissimus & pungitivus, non aliter, ac si cutis semine urticæ fricata esset. Mox, (nisi citissimè occurratur ægro remedijs aptis) inflatur locus, & elevantur pustulę, in quibus aqua clara & alba continetur, tandem quoq; Epidermis separatur. Ex circumstantijs quoque cognoscitur combustio levis, nimirùm rem ignitam levem fuisse, quemadmodum stramen, linum, stupæ, & similia: aut statim defluxisse, ut aqua fervida, vel corpus exiguo momento attigisse. Contrà verò in altera specie, res ignita aliquandiu corpus attigit, vel vehementiorem in se habuit calorem, quemadmodum ferrum ignitum, aut metallum aliquod liquefactum, lignũ durissimum, pix, oleum, cera, vel simile quid. Hinc fit, ut pars illicò infletur, rubescat, doleat, urat, & ipso momento pustulæ eleventur, in quibus conti-

Signa primæ speciei combustionis.

Signæ secundæ speciei.

continetur aqua subtilis, & flavescens, ægerq; de tensione cutis conqueritur: est enim vi ignis contracta atque tensa. In ultima verò specie, ipso quoque momento, dum res ignita adhæret corpori, elevantur pustulæ, sed illicò denuò concidunt, eo præcipuè loco, in quo combustio insignis & vehemens est: subjecta verò cutis nigra, vel saltem livida conspicitur, & obtusè sentit, si scalpello pungatur; est enim dura, & exiccata crusta, ea cùm deciderit, remanet ulcus profundum, & putridum. Ex natura rei ignitæ, & spacio, quo corpori adhæsit, combustio insignis cognosci licet. *Signa tertiæ speciei.*

Porrò quamprimùm Chirurgo occurrit combustio, inquirat ad quamnam speciem sit referenda, hoc est, an levis, mediocris, vel insignis fuerit; si levis, impediat remedijs, sequenti 6. cap. declarandis, ne pustulæ eleventur: si verò mediocris, ad septimum caput cõfugiat: Si enormis & magna, procedat, quemadmodum capite octavo declarabimus.

Prognostica Combustionum.

CAPUT IV.

COmbustio levis, ubi cutis tantummodò læsa est, quantumvis dolorifica, facilè tamen & brevi curatur, & vix apparebit cicatrix, si modò recta & methodica instituta fuerit curatio. Contrà verò difficile sanatur combustio insignis & magna, quæ 1. 2.

turpem & rugosam post se relinquit cicatricem, propter cutis deperditionem & contra-
3. ctionem. Si pustulæ in principio non aperiantur, tunc multi humores concurrunt ad partem læsam, qui putrescunt, & acrimoniam acquirunt, ita ut cutem & carnem profundiùs erodant, ulcus putridum, & tandem cicatri-
Pustulæ cur à principio aperiendæ. cem turpissimam efficiant. Sunt itaque pustulæ statim ab initio incidendæ, ut aqua acris & fervida effluere queat.

4. Facilè & parvo negotio sanescit combustio in corporibus sanis, & benè temperatis. Con-
5. trà difficillimè in corporibus cacochymicis & plethoricis, facileq; degenerat in ulcus putridum; dolor enim continuò ad se attrahit ex corpore humores & sanguinem, hinc pars affecta incalescit, & inflatur, variaq; & pessima symptomata sequuntur.

Combustiones capitis & faciei. 6. Combustiones capitis & faciei, si magnæ & profundæ fuerint, glabras post se relinquũt cicatrices, quandoquidem cutis adeò arefacta & contracta est ab igne, poriq́ue clausi, ut pili posteà erumpere nequeant.

Combustiones membranarum oculi. 7. Combustio ad oculos præcipuè ciliorũ & membranarũ Adnatæ & Corneæ, quantumvis levissima sit, periculosa est, & facilimè visus depravatio, aut ad minimum imbecillitas sequitur, & palpebræ invertuntur.

Combustiones inguinum. 8. Periculosæ item sunt combustiones Inguinum, & difficilimè curantur: sunt enim huiusmodi membra per se humida, imbecilla & affluxui humorum obnoxia.

Combu-

Combustio Ventris semper periculosa est, difficilimeque curatur: sunt enim musculi abdominis propter inspirationem, & expirationem, extensionem, quæ fit mediante cibo & potu, excrementorum excretionem, risum & clamores, in perpetuo motu, quemadmodũ Hildenæ in patria in quodam puero trium annorum ætatis, obseruavi: is enim combustione periculosa ventris affectus, ultra menses octo nobis multum negotii facessit. *Combustio ventris.* 9.

Si verò Intestina aliqua in parte simul combusta fuerint, lethale est. Est & Combustio Fulminis mortalis, uti suo loco dicetur. *Combustio intestinor.* 10. 11.

Combustio ad magna vasa Arteriarum & Venarum periculosa est, præcipuè si profunda fuerit: calor enim contrahit, & vasa claudit, hinc spiritus & sanguis ad vivificandum & nutriendum, non satis perfluere possunt: & tandem sequitur Atrophia, nonnunquàm & Gangræna, quemadmodum in Tractatu nostro de Gangræna & Sphacelo ostẽdimus. *Combustio ad magna vasa Arteriar. & Venar.* 12.

Combustiones item ad nervos & Articulos facilimè contrahũt Junctũras, ideoq; ut Chirurgus in hujusmodi combustionibus summam diligentiam adhibeat, & statim ab initio medicamentis aptis duritiem & rugositatem cutis emollire, & calorem ab igne impressum, extrahere & dissipare studeat, necesse est. 13.

De duplici methodo combustionum curandarum.

CAPUT V.

QVamvis passim infinita ad Combustiones apud Practicos & plebejos in usu sint remedia, sive ea Emplastra, Vnguenta, Succi aut Aquæ distillatæ fuerint, nihilominùs tamen omnia ad hunc finem tendunt, nimirùm Empyreuma sive calorem ab igne in parte affecta relictum, aut suffocent, aut resolvant, & dissipent. Suffocatio autem Empyreumatis, fit aut frigidis & humidis medicamentis, veluti succis & aquis sempervivi, Lactucæ, Hyoscyami, Solatri, & similibus: aut frigidis & siccis, quemadmodum sunt bolus armenus, terra sigillata, cerusa, argilla fornacum, & hujusmodi Emplastica, quæ poros occludunt. Ita ut calor extraneus ab igne relictus, non aliter ac ignis in loco occluso, intus suffocetur & extinguatur.

Finis ad quē Combustionum remedia tendant.

Altera via extinguendi empyreuma in hoc consistit, ut calor extraneus, & humores acres resolvantur, & dissipentur, quemadmodum vidimus prunas extingui, si huc illucq; dissipentur. Id verò fit calidis medicamentis, ut sequenti capite declarabimus. Nunc operæ pretium est, inquirere, quænam methodus sit eligenda.

Qui primam methodum sequuntur, hoc axio-

axiomate Hippocratis, Contraria contrariorum sunt remedia; se fulciri putant. Cùm enim combustio sit accidens calidum, suo contrario, nempè frigidis empyreuma, & incendium ab igne relictum, extinguere conantur. Verissimum quidem esse recitatum Axioma Medicorum, fateor, sed refrigerationem in combustionibus per Accidēs fieri debere, sentio. Ex prima enim curandi methodo, cùm varia ut plurimū oriātur symptomata, quemadmodum posteà declarabimus, meritò rejicienda est. Non enim solùm Empyreumati occurrere sufficit, sed præcipuè alijs quamplurimis accidentibus, ut sunt dolor, retractio & rugositas cutis, stipatio pororum, &c. prospiciendum est, quæ omnia calida requirunt medicamenta. Hæc autem, ut penitùs intelligantur, videamus primò proprietates frigoris. Eas autem Hippocrates describit his verbis. Vlceribus frigidum mordax, cutem obdurat, dolorem intolerabilem facit, denigrat, rigores febriles, convulsiones & distentiones creat. Et Galenus: Subjectam materiā contrahere condensareque, frigidi semper est proprium. Id quoque perspicuum fit in oleo, pinguedine alijsq; rebus, quæ frigore densantur & indurescunt. Ex quibus perspicuum fit, frigida combustionibus planè adversari, & varia pessimaque accidentia procreare: Cutis enim ab igni indurata & contracta, magis ab usu frigidorum medicamentorum indurescit, & dolor augetur, hinc concurrunt humores,

Lib. de flatibus. Gal. meth. med. lib. 11. & li. de optima corporis constitutione.

Lib. de liquidor. usu in fine, & lib. 5. aphor. 20. De simplic. medic. facult. lib. 4. cap. 1. & de usu part. lib. 16.

qui sub cute indurata non solùm retinentur, imò ab usu frigidorum Medicamentorum in profundum repelluntur, ibiq; magis magisq; incalescunt, & summam acrimoniam & malignitatem acquirunt. Hinc tandem fit Inflammatio, Abscessus, & nonnunquam Gangręna. Inclusus enim humor, quia perspiratione caret, illicò putrescit, ut Galenus testatur: vel quia calor adventitius, dum in parte læsa inclusus est, exiccavit humidum radicale, in quo consistit calor nativus, quemadmodum in Tractatu de Gangræna ostendimus. Hanc quoque ob causam monuit Hippocrates Erysipelas ab exterioribus ad interiora verti, non esse bonum. Sequitur & nonnunquàm si combustiones magnæ frigidis Medicamentis tractentur, Herpes exedens; humores enim sub cute inclusi acrimoniam & malignitatem acquirunt. Anno 1594. venit ad me Coloniam iuvenis, cui ex simplici Combustione Herpes totam tibiam à pede usque ad coxam invaserat, ita ut nonnulli tibiam abscidissent, si malum tantummodò sub genu fuisset. Hunc quâ methodo, & quibus medicamentis curaverim, lector ex meis observationibus Chirurgicis intelligere poterit.

Lib. de inæquali intemperie.

Lib. 6. aphoris. 25.

Observatione 99.

Quum igitur animadverterem, quemadmodum prunas, si cineribus diligenter cooperiantur, calorem suum diu conservare, sic etiam Empyreuma, & humores, qui in combustionibus ad locum affectum confluunt, ab usu frigidorum medicamentorum intus retineri,

retineri, alteram potiùs methodum mihi selegi, quam hactenus etiam maximo cum fructu ægrotantium exercui. Quemadmodum enim pruna citò refrigescit, si dispersa dissipataq; fuerit: Sic citò refrigescunt, (per accidens tamen, ut Galenus testatur) calida medicamenta discutiendo & extrahendo Empyreuma: Quandoquidem calor, ut Hippoc. scriptum reliquit, cutem emollit, extenuat, dolorem sedat, rigores, convulsiones mitigat, & ulcera ad suppurationem præparat, ideoq; etiam ijs partibus, quæ phlegmone infestantur, ejusmodi applicantur medicamenta, à moderato calore tamen, humores liquefieri, vias ac poros dilatari, idem Galenus testatur. Frigida item turpem, rugosam & lividam post se relinquunt cicatricem, ut ex Hippocrate ostendimus: calida verò non item.

Simil.

Libr. 2. ad Glauc. cap. 2.

Lib. 2. aphor. 22.

Gal. meth. med. lib. 4.

Meth. med. lib. 11.

Ut autem recta & methodica instituatur curatio combustionum, diligenter examinandi & inspiciendi sunt omnes effectus & accidentia combustionum, ut secundùm earum naturam remedia mutentur & applicentur, imprimis autem, quia propter solutionem continui, & subitam mutationem dolor subsequitur, qui violenter ad se attrahit ex corpore humores & sanguinem, necesse est repellentibus medicamentis, defensivis nimirùm, & fascijs, in oxycrato, intinctis impedire, ne hujusmodi humores & sanguis in partem læsam confluant. Mox victus ratione, purgationibus, venæ sectione, cucurbitulis, alijsque

Gal. meth. med. lib. 12.

Meth. med. lib. 3. & 5.

revulsionibus imminuantur, & ad alias partes trahantur & evacuentur humores & sanguis. Quantum ad topica attinet, in prima specie combustionum, si nondum elevatæ fuerint pustulæ, evocetur empyreuma, & humores acres, unguento ex cæpis & hujusmodi: si verò cutis combusta, contracta & indurata fuerit, diligentia adhibenda est, ut ea emolliatur, & lubrica efficiatur. Id autem fit medicamentis calidis & humidis, ut sequentibus capitibus fusiùs declarabimus.

Curatio primi gradus Combustionum.

CAPUT VI.

PRimum & præcipuum negotium quod in combustionib⁹ est, ut Chirurgus impediat, ne pustulæ oriantur, si enim id fieri possit, non est quod æger posteà ullam molestiam vereatur. Itaq; quàm primùm quis igne, aqua, aut oleo fervido, aut simili quapiam re combustus, ac combustio levis fuerit, illicò locus ambustus aquâ, aut proprio sputo madefiat, & ad ignem admoveatur, ut incalescat, quantum ferre poterit, vel in aquam calidam immergat locum ambustum: aut si id fieri nequit, intingatur spongia aut linteum reduplicatum in aqua calida & applicetur loco ambusto: calor enim ille externus Empyreuma, hoc est, calorem ab igne in parte com-

Aq. calid.

busta

busta relictam, ad se attrahit, ut Aristoteles & experientia testantur. Quemadmodum enim contusus scorpio ictui suo impositus, venenum propriũ ad se attrahit, sic calor calorem. Hinc cæpæ in mortario cum sale contusæ, & illicò loco combusto applicatæ, empyreumata extrahunt, nec sinunt ut pustulæ elevantur. Possunt & in talleolas scindi, & loco ambusto imponi, unus ad alterum, donec tota pars combusta sit cooperta. Sequens quoque unguentum empyreuma potenter extrahit, nec sinit pustulas elevari. *Cæpæ.*

℞. Cæpæ crudæ ℥j. ß. *Vnguentũ.*
Salis
Saponis albi veneti ana ℥ ß.
Misceantur in mortario, fiatque unguentum cum ol. rosac. & amygdalar. dulc.

Anno 1604. cùm dulcissima mea coniunx sapam in magno aheno coqueret ac ipsam spatula agitare vellet, ex improviso dextrã ad carpum vsque in sapam ebullientem immittit, ea autẽ manui tanto tenaciùs adhærebat, quanto ad consistentiam ac spissitudinem cocta erat. Ideóq; illicò exortus est dolor vehemẽtissimus, non solùm in ipsa manu, verùm etiam toto brachio. Sapâ ablotâ calidâ aquâ, unguentum iam iam præscriptum (quod opportunè tùm temporis in promptu mihi erat.) applicui, totum brachium oleo rosaceo inunxi, & fasciâ poscâ intincta, involvi, sæpiusq; omnia illa reiteravi. Hinc divino favore, ex tanta combustione nulla sequuta est cutis exulceratio, præter duas parvas pustulas una in *Historia.*

pollice, altera in indice digito, quæ tamen parvo negotio unguento basilicone, curatæ fuêre.

In combustionibus verò universalibus procedatur, quemadmodum sequenti exemplo declaratur.

Alia historia combustionis universalis.

Anno 1605. Paterniaci tinctoris cujusdam Magistri Joachimi nomine, famulus, in aheneum tincturâ calidâ plenum incidit. Hinc totius quidem corporis combustio sequuta est, sed quia tinctura non omninò fervida, illæ potissimùm partes corporis, quæ fœcibus tincturæ in fundo aheni præcipuè serraturæ ligni quercini, quibus adhuc calor maximus inerat, inhæserant, veluti brachia & facies, combustæ fuerunt. Accersitus, illicò totum corpus, facie exceptâ, hoc unguento inunxi.

Unguentum.

℞ Saponis liquidæ ℔.ß.
Cœpæ crudæ ʒ ij.
Salis ʒ j ß.
Ol.de vitellis ovorum ʒ j.
Ol.rosac.&
Amygdalar.dulc.ana ʒ iij.
Mucilag.sem.cydonior.ʒ.ij. Misce
Fiat unguentum.

Oculis sequens instillavi Collyrium anodinum:

Collyrium.

℞ Aquæ rosar.ʒ iij.
Aquæ plantag.ʒ j.
Sem.cydonior.&
Fœnogræci ana ʒ. ß. Misce.

Maneant in Infusione supra cineres calidos per

per horam, deinde exprimantur, addaturque parum lactis muliebris, & oculis calidè instilletur. Reliquis verò partibus faciei unguentū quoq; ex Sapone, solidum tamen & spissum, ne ad oculos perfluereret, eosq; læderet, applicui. Hujus autem unguēti talis est descriptio.

℞. Gummi elemi ʒ j.
Ol. de vitell. ovor. *Vnguentū.*
Rosar. ana ʒ iij.
Saponis albi & Veneti ʒ ij.

Dissolvatur gummi cū oleis, omnia in mortario diligenter commiscеantur, fiatque unguentum, quod super linteum extensum, applicetur toti faciei, & de quatuor in 4. horas reiterentur emplastra; collyrium verò singulis horis. Eodem quoque die, exonerata priùs alvo suppositorij beneficio, basilicā dextram incidi, & sanguinem ad uncias decem extraxi; erat enim vir robustus & plethoricus. Alterâ verò die sequens exhibui pharmacum.

℞. Electuar. diacathol. ʒ vj.
Electuar. de succo rosar. ʒ ij. *Potio purgans.*
Syrupi rosati solut. ʒ j.

Cum aqua cichorij & bugloſſæ, fiat potio, detur hora matutina cum custodia, & optimâ victus ratione.

Alterâ quoque & tertiâ die, simili unguento corpus totum bis inunxi, & faciei unguentum, quod præscripsi, applicui, oculisq; collyrium frequentissimè instillavi. Sed quia quibusdam in locis, præcipuè in brachijs combustio in profundum penetrârat, necesse fuit

ijsdem in locis, eandem, quam 7. & 8. cap. declarabimus curandi methodum, sequi. His divino favore intra dies quatuordecim ex tanta combustione, plenissimè sanatus fuit.

Porrò combustionibus faciei, unguentum ex cæpis minimè convenit: ex ijs enim oculi damnum atque jacturam non exiguam contrahunt. Itaq; loco ipsius unguenti, sequens præparatur.

℞ saponis Veneti ʒ j.
Olei rosar. &
Amygdalar. dulcium ana ʒ ß.

Unguētum.

Misce, fiat unguentum in mortario, addendo parùm mucilaginis seminis cydoniorum, extractæ cum aqua rosar. Notandum est Saponem mollem, quamvis in combustionibus minimè rejiciendus sit, in facie tamen, nõ applicandum esse, liquefit enim, penetrat & offendit oculos, hanc quoque ob causam prospiciendum est, ne præscriptum unguentum nimis sit liquidum. Nonnulli ut impediant, ne pustulæ elevẽtur, linteum vernice intinctum, applicant illicò. Alii taleolis ex larido locum ambustum cooperiunt. Paulus Ægineta suadet linteum reduplicatum muriâ intingere, & applicare. Lixivium itẽ & aqua, in qua calx extincta fuit, idem efficiunt, sed hujusmodi remedia sæpiùs sunt iteranda, & tepidè applicanda, ne linteamina siccata, in loco affecto, dolorem excitent.

Nota.

Vernix.

Linteum.

Muria.

Lixivium.

Facies pulvere bõbar-

Si Facies pulvere bombardico combusta, & grana pulveris cuti infixa fuerint, illicò extrahen-

trahendus est pulvis, quantum fieri poterit, idque acu, aut aliquo alio instrumento acuto. Posteà expectandum est, ut pustulæ eleventur. Sic enim quod reliquum est pulveris in cute, parvo negotio extrahi, & cutis mundificari poterit. Si verò Chirurgus in principio non advocatus fuerit, ita ut cutis iam cicatrizata, maculæ verò nigræ ex pulvere relictæ fuerint, necesse est denuò exulcerare cutem; id autem commodè fiet, sequenti vesicatorio. *dico combustia, quomodo curanda.*

℞. Cantharidum num. vj. *Vesicatorium.*
Fermenti ʒ ß.

Misce in mortario cum gutta una aut altera aceti, fiatque unguenti instar, de quo fiant parva emplastra, quæ maculis applicētur. Sed diligenter prospiciendum, ne ad oculos perveniat unguentum hoc. Cum primùm pustulæ fuerint elevatæ, incidendæ sunt forficibus, posteà acu aut aliquo alio instrumento acuto eximendus est pulvis, tandemq; applicādum est sequens unguentum.

℞. butyri sine sale ʒ j.
Unguenti basilic. *Unguētum.*
Olei lilior. albor.
De vitell. ovor. ana ʒ ij. Misc. F. unguentum.

Quotiescunque Chirurgus tractat ulcera, prospiciat ut nigredinem pulveris diligenter abstergat, aut cum decocto fœnogræci, & florum meliloti abluat, posteà applicet præscriptum unguentum, atque ita procedat, do-

nec ulcera satis sint mundificata. Ego hoc in casu aliquoties usus sum pulvere præcipitati, idque maximo cum fructu ægrotantium. Circumcirca verò ulcera, doloris leniendi gratiâ sequens applicetur unguentum anodynum.

Pulveris præcipitati usus in hoc casu.

℞ Olei amygdal. dulc.
Rosacei
Ceræ albæ ana ʒ.j.

Unguentum Anodynum.

Liquefiant, & misceantur, posteà adde camphuræ ϑ j. mucilaginis sem. cydonior. parùm. Misce. Fiat unguentum.

Si verò pulvis in oculos impulsus fuerit, abluendi sunt lacte muliebri, aut aquâ rosac. tepidâ. Imprimis autem diligentia adhibenda est, ut affluxus humorum impediatur, & dolor leniatur, ut capite undecimo declarabimus.

Si verò pulvis in cutem impulsus non fuerit, sed cutis tantummodò ex flamma pulveris combusta, tunc illicò unguentum superius præscriptum ex Sapone, oleo, amygdal. dulc. & rosaceo, applicetur. Interim dum affectus ita tractatur, diminuendi & per alia loca educendi sunt humores noxij, & sanguis, ne ratione solutionis continui, & doloris in partem læsam confluant, inflammationemque & alia graviora symptomata excitent. Id autem commodè fiet victus ratione, purgationibus, venæ sectione, cucurbitulis & defensivis, ut suo loco declarabimus.

Curas

Curatio secundi gradus Combustionum.

CAPUT VII.

PORRÒ si Combustio altiùs penetraverit, ita ut non solùm pustulæ eleventur, verùm etiã cutis combusta, siccata, & contracta fuerit, tunc neq; cæpæ, sapo, sal, & quæ ex hujusmodi fiunt medicamenta, multò minùs etiam superiùs enarrata frigida & sicca, sed quæ cutem emolliunt, & lubricam reddunt, erunt applicanda; ea autem sunt temperata, calida scilicet & humida. Itaque hoc modo procedendum.

Imprimis pustulæ omnes forficibus incidantur, quò aqua acris & calida effluere possit, epidermis item ubicunq; separata est, abstrahatur, ne sub ipsa pus colligatur. Et quia illicò humores & sanguis ad locum affectum affluunt, necesse est ut affluxui illi humorum, defensivis adversetur. Applicetur itaq; unum ex sequentibus defensivis, ad latitudinem palmi minoris, supra locum ambustum.

Defensivũ.

℞. Pulv. boli armeni
Sang. drac.
Gallar.
Croci Martis
Acaciæ ana ʒ ß.
Ol. rosac. ʒ iij.
Ceræ novæ ʒj. ß.

F. unguentum secundùm artem, addendo parùm aceti: Vel

℞. Farinæ hordei
Argillæ fornac. ana ʒ ij.

Aliud Defensivum. Coquantur cum aceto, & aqua ad formã Cataplasmatis, in fine admisce albumina ovor. num. ij. Hoc defensivum singulis diebus bis aut ter reiteretur, ne in parte affecta exiccetur, & dolorem excitet.

Toti verò loco ambusto imponatur sequẽs unguentum.

℞. Unguenti basilicon. ʒ j.
Unguẽtum. Ol. rosacei &
Lilior. albor. ana ʒ ß.
Vitell. ovor. num. ij. Misce.

Sequens quoque unguentum combustionibus summoperè convenit, dolores mitigat, cutem emollit, & humores affluxos resolvit.

℞. butyri recent. sine sale
Pinguedinis gallinæ recent. ana ʒ j.
Ceræ novæ,
Aliud. Ol. liliorum alborum ana ʒ ß. Liquefiant simul, posteà admisce croci ϑ j. mucilaginis sem. cydonior. ʒ j. Misceantur in mortario, fiatq; Unguentum.

Si verò dolor adeò vehemens fuerit, ut æger nihil, aut parùm dormire possit, admisceatur prædicto unguento opij dissoluti ϑ ß.

Aut ℞. Butyri recent. ʒ ij.
Ol. Amygdalar. dulc.
De vitellis ovor. ana ʒ. ß.
Unguẽtum. Croci, opij ana ϑ. ß.

Capho-

Caphoræ ℈ j.

Mucilaginis sem. cydonior. ℥ j.

Misce. Fiat unguentum, & applicetur.

Applicato defensivo, & uno ex præscriptis unguentis, pars affecta involvenda est, fasciâ in oxycrato, madefactâ. Et quidem brachio aut crure laborante, ab infima parte incipiendum, hoc enim modo reprimuntur humores, qui iam in partem læsam influendam, præparati sunt. Si verò combustio aliqua in parte fuerit, quæ fasciâ amplecti non possit, intingendum est linteum reduplicatum in oxycrato, & applicandũ singulis diebus ter aut quater. Aqua item in qua caules conservantúr (quæ fit ex aceto, aqua, & sale) si in ea intincta fuerint linteamina, & applicata, mirum in modum humores reprimit, dolorem lenit, & empyreumati adversatur. In facie tamen hujusmodi medicamenta, ubi acetum & sal ingreditur, propter oculos, non sunt applicanda. Emollitâ & satis lubricâ factâ cute, doloreque lenito, nonnulli exiccantibus medicamentis, veluti unguento ex calce lota, diapompholygos, albo Rhasis, & similibus, cicatricem inducẽdam esse volunt. Verùm enimverò, quia ~~hujusmodi exiccantia cutem contrahunt, & cicatrices turpes efficiunt,~~ usus eorum medicamentorum mihi nõ probatur.

Vtor igitur ut plurimùm emollientibus usque ad finem curationis. Præparo quoque unguentum ad omnes combustiones præstantissimum, hunc in modum.

℞. Butyri recent. & loti in aq. rosac. ʒ. iij.
Ol. violacei
De vitellis ovor.
Amygdalar. dulc. ana ʒ ß.
Farinæ hordei ʒ j. ß.
Croci ϑ j.
Mucilaginis sem. cydonior. ʒ j.
Ceræ q. s. F. unguentum in mortario.

Unguentum ad omnes cō busiones præstantissimum.

Hoc unguentum emollit, dolorem lenit, & paulatim cicatricem inducit. Sed quia combustiones, imprimis quæ in cutis sunt superficie, vehementissimo sensu sunt præditæ, videant Chirurgi, ut blandè ulcera abstergant. Ego ne abstergendo ulcera, excitem dolores, tela subtilissima, qualis est Cambriacensis, aut syndone cooperio totam partem ambustam; nec illam amoveo donec ulcera sint sanata, per hanc telam pus facilimè effluit, & virtus medicamentorum ad ulcera pervenit.

Dum verò locus ambustus, uti dictum est, curatur, victus ratio, purgatio humorum, & venæ sectio, minimè erit negligenda. A salsis omnibus vehementer calidis, & acribus, & quæ difficilis concretionis sunt abstineat. Utatur iusculis carnium recentium, in quibus Acetosa, Endivia, Lactuca & Borrago coxerint. Bibat phtisanam, aut cervisiam minimè generosam. Si plenitudo adest, incidatur Basilica, aut Mediana, extrahaturq; sanguis, prout vires consentiunt. Si purgare necesse est, purgetur secundùm humoris prædominantis naturam, de quibus Medicus consu-

Diæta

lendus

lendus est. Si combustio in facie fuerit, cucurbitulæ spatulis erunt applicandæ, ut sanguis & humores retrorsum trahantur.

Curatio tertij & ultimi gradus Combustionum.

CAPUT VIII.

PEriculosus est tertius & ultimus hic gradus combustionũ, propterea quòd nõ nunquam degenerat in Gangrænam & Sphacelum. Primò enim ratione caloris vehementiæ, exiccatur & consumitur humidum radicale, & innatum calidum. Secundò exiccantur & contrahuntur Cutis, Caro musculosa, venæ & arterię, ut sanguis per eas in partem læsam influere minimè possit. Tertiò concurrunt ratione doloris & solutionis continui humores & sanguis, augentque incendium. Hinc ex penuria alimenti, & suffocatione caloris nativi emoritur pars affecta, quemadmodum in Tractatu de Gangręna & Sphacelo monstravimus. Anno 1592. incidit in manus honestissima matrona in Hilden/ illa propter negotia domestica defatigata sola, ad focum sedens, & syncope correpta, in terram decidit, dextrum verò crus in prunas projectum est, hinc sura ita combusta fuit, ut paulò post, quia corpore crassa & cacochymica erat, Gangræna & Sphacelo correpta fuerit, sepa-

Tertius gradus combustionum periculosus tribus potiss. de causis.
1.
2.
3.
Historia.

rata tamen eſchara, & applicatis, quæ ad Gangrænam pertinent, ſanitatem recuperavit.

Imprimis igitur puſtulæ omnes ſunt incidendæ, & aqua ratione combuſtionis confluxa, ſpongiâ vel linteo exiccãda. Poſteà eſchara leniter eſt ſeparanda, aut ad minimũ in diverſis locis ferè ad carnem uſque incidenda, quò humor acris ſub cruſta retentus effluere, medicamenta penetrare, & quicquid à calore induratum, emolliri poſſit. Separatio autem illa eſcharæ primo aut ſecundo die fieri debet, antequam pars affecta inflетur; ſequens quoque unguentum ſtatim ab initio eſt applicandum.

℞. Butyri rec. & loti in aq. ros. ʒ iij.
Unguẽtum. Unguenti baſiliconis ʒ j. ß.
Ol. lilior. albor.
Amygdal. dulc. ana ʒ ß.
Vitellum unius ovi. Miſce & applica.

Poſteà linteum reduplicatum in ſequenti emulſione intinctum, tepidè applicetur. Sedat enim dolores, emollit, & affluxionem humorum reprimit.

℞. Medullæ ſem. cucurb. ʒ ij.
Emulſio. Sem. cydonior.
Fœnogr. ana ʒ j.
Contundantur in mortario, & cum ℔ vj. aquę puræ colentur, fiatq; Emulſio, in qua diſſolve Saponis Veneti, albi ʒ ß. caphuræ ℈ ß. Si verò combuſtio in facie fuerit, ſapo minimè eſt addendus, propter oculos, ſed ejus loco addatur parum aq. roſar. & plantaginis.

Defen-

Defensiva statim ab initio sunt applicanda, & fasciæ in posca intingendæ, ut impetus affluxus humorum impediatur. Si verò pars affecta iam inflata fuerit, præcipuè verò si venæ & arteriæ ab igne sunt contractæ, non usque adeò probantur defensiva, nisi aliquid, quod vim habeat resolvendi, cuiusmodi sunt farina fabarum, lupinorũ, lollij & pulvis flor. chamom. &c. ijs admixtum fuerit. Utatur æger victu tenuissimo, purgentur item humores noxij catharctico secũdùm humoris prædominantis naturam. Incidatur vena, & cucurbitulæ applicentur, de qua re Medicus consulendus.

Cumprimùm autem affluxus humorum & sanguinis ex parte remiserit, ab usu defensivorum desistendum est, quò spiritus & nutrimentum eò meliùs possint in partem læsam influere, escharamq; digerere, atq; separare, ubi chirurgus, minister naturæ, singulis diebus, quantum absque dolore fieri potest, aliquid ab eschara excidere debet, posteà præscriptum unguentum ex butyro recenti, &c. imponere. Sequens quoque fomentum non habet exiguam vim sedandi dolorem, cutem emolliendi, & digestionem promovendi.

℞. Radicum altheæ ʒ ij.
Semin. cydonior.
Fœnogræci ana ʒ ß.
Flor. Chamom.
Meliloti ana M. j.

Fomentum.

Coquantur in aqua, aut si dolor vehemens fu-

erit, in lacte vaccino, deinde ſpongiâ madefactâ in decocto, applicetur calidè: poteſt & admiſceri aliquid olei lilior. alborum. Si verò combuſtio adeò magna fuerit, ut in Gangrenam & Sphacelum degeneret, tunc curatio Gangrænæ, ex Tractatu noſtro, de Gangræna eſt petenda. Sed quia hujuſmodi combuſtiones, quemadmodum diximus, ſæpiſſimè in Gangrænam degenerent, ideoq; cautè & cum judicio in ijs procedendum eſt, & ſemper aliquid applicandum, quod putredini adverſetur.

In pueris mihi aliquoties acciderunt combuſtiones manuum & pedum, in quibus extremitates digitorum planè combuſtæ fuerunt. In his autem diligentia adhibenda eſt, ut quicquid ita combuſtum, maturè ſeparetur, ne putredo partes ſanas invadat. Itaq; ſi caro & os uſque ad articulum adeò combuſta fuerint, ita ut conſervari non poſſint, incidendum eſt os novaculâ in ipſo articulo, non autem tenaculis, ut nonnulli voluerunt. Si articulus ipſe quoq; affectus fuerit, retrò articulum, caro novaculâ, os verò minutiſſimâ ſerrâ incidatur. Cur autem abſciſſio hæc ſcalpellis fieri non debeat, in Tractatu noſtro de Gangræna declaravimus, ubi etiam modum abſcindendi digitos monſtravimus. Quamprimùm autem eſchara ſeparata fuerit, operæpretium eſt primò mundificare ulcus, quapropter ſi putridum ac fœtidum fuerit, æger robuſtus, & affectus in parte non uſque adeò

ſenſibili,

sensibili, solebam applicare Ægyptiacum. Si verò æger delicatulus, & affectus in loco sensibili, temperandum est unguentum prædictum melle rosac. Pulvis item præcipitati lotus in aqua rosac. præstantissimum est medicamentum ad omnia ulcera putrida. Aut

Pulvis præcipitati præstantissimũ in ulceribus putridis.

℞. Pulveris præcipitati
Radic. aristoloch. rot.
Farinæ hordei ana ʒ j.

Cum melle rosac. parumq; therebinth. lotæ, fiatq; unguentum. Si combustio in capite aut facie fuerit, addatur parum gummi Elemij in oleo ros. dissoluti. Mundificativum item nostrum de succo Apij, mirum in modum mundificat ulcera putrida, uti & mel rosar. cum aqua vitæ mixtum & applicatum: Hujusmodi autem medicamenta xylone aut filamentis suavibus ulceribus impositа, linteaminibus suavibus reduplicatis, aut spongia molli involvenda est pars affecta; attrahunt enim hujusmodi linteamina, & spongia humores serosos, qui consolidationem impediunt. Mundificatis ulceribus, incarnantibus, uti convenit, quale est unguentum aureum, Nicotianę, aut sequens pulvis.

Vide tract. de Gãg. cap. 16.

℞. Pulv. aloes
Sarcocollæ
Myrrhæ ana ʒ ij. Misc. F. Pulvis.

Pulvis Sarcoticus.

Sequens quoq; viscus mirum in modum mundificat, & incarnat, quæcunque fuerint ulcera putrida.

℞. Herbarum Cẽtaurij & Hyperici cũ toto

Visus.

Diapensiæ,
Alchymillæ
Betæ sylvest.
Folior. arnoglossæ majoris ana M. iiij.
Radic. Tormentillæ
Aristolochiæ longæ ana ʒ iij.

Incidantur & contundantur omnia, postea in vas vitreum projecta, superinfundatur *vini* tantùm, ut supernatet, digeranturq; in sole per dies tres, deinde coquantur lento igne, donec tertia pars sit consumpta, colaturam cum fortissima expressione infunde in alembicum vitreũ, & in Balneo Mariæ fiat *viscus*.

Tandem inducenda est cicatrix, non autem ijs quæ vehementer exiccant, qualia in alijs ulceribus Chirurgi uti consueverunt; vehementer enim exiccantia in combustionibus, cicatricem rugosam ac turpem efficiunt. Applicetur igitur sequens unguentum.

℞. Emplastri palmei ʒ ij.
Pingued. Gall.
Unguẽtum. Et anser. ana ʒ ß.
Liquefiant simul. Deinde admisce
Aluminis usti
Saturni calcinati
Lythargirij aurei
Lapidis calaminaris ana ʒ j.

Et in mortario plumbeo F. unguentum, addendo mucilag. sem. cydonior. & fœnogræci, quantum excipere possit, fiatq; unguentum, quod in omnibus combustionibus præstantissimum est. Unguento Alabastrino quoque hoc

hoc in casu sæpissimè usus sum magno cum fructu, cujus est descriptio.

℞. Lapidis Alabastritis calcionati ʒ j. ß.
Pumicis albi calcionati ʒ ß.
Aluminis usti ʒ ij.
F. omnium tenuissimus pulvis. Postea

Unguentum Alabastrini descriptio.

℞. Ceræ albæ
Sevi cervini
Ol. amygdalar. dulc.
Lilior. albor. ana ʒ j.
Ol. de vitell. ovor. ʒ ß.
F. unguentum s.a. Hoc unguentum emollit, dolorem lenit, & cicatricem pulchrâ inducit.

Si Combustio ad supercilia, labia, aut in digitis fuerit, diligẽtia adhibenda est, ne hujusmodi partes contrahantur, & ad invicem conglutinentur. Itaq; linteamina & filamenta, aut laminæ plumbeæ subtilissimæ fabricatæ, partibus ubi cõglutinationis est periculum, sunt interponendę. In magnis combustionibus ad magna vasa arteriarum & venarũ, ubi Atrophiæ ex penuria alimenti metus adest, tota pars affecta primis quidem diebus oleo rosac. ad reprimendos humores, postea verò sequẽti unguento inungenda est.

℞. Succi lumbricor. ʒ ij.
Pingued. humanæ
Gallinæ
Ursi ana ʒ j.
Aquæ vitæ ʒ ij.

Unguẽtum.

Misc. Hoc unguentũ emollit, resolvit, corroborat, & aperit, si quæ venæ & arteriæ pro-

pter violentiam ignis contractæ & opilatæ fuerint; atq; proinde Atrophiam impedit.

De Combustionibus ad oculos.

CAPUT IX.

QVanto nobilior corporis nostri pars aliqua existit, tanto major adhibenda est diligentia, cùm malè afficitur. Oculus itaq; quia nobilissimum est membrum, & valdè sensibile, particularem quandam requirit curationem. Imprimis autem Chirurgus in toto hoc laboret negotio, ut dolori, & affluxui humorum & sanguinis resistat. Ideoque statim ab initio defensiva fronti & temporibus applicare, & pustulas omnes incidere debet, quò aqua acris & calida effluere possit. Oculis verò tepidè instillet continuò lac muliebre cum aqua rosac. mixtum, in qua parum croci integri maceratum fuerit. Linteũ item reduplicatum, & in hoc lacte madefactum, oculis tepidè applicet, & reiteret, quotiescunq; siccum fuerit, aut,

Collyrium.

℞. aq. rosac. ʒ iij.
Sem. cydonior. &
Fœnogr. ana ʒ ß.
Croci integri ϑ ß. Misceantur.

Maneant in infusione horas 4. deinde exprimantur. Huic mucilagini admisceatur parùm lactis muliebris, deinde tepidè oculis instilletur, & linteis reduplicatis applicetur oculis.

oculis. Si dolor magnus est, addantur grana tria aut quatuor opij dissoluti in aqua rosac. sanguis item columbinus calidè oculis instillatus, dolorem lenit. Tandem applicetur sequens Cataplasma.

℞. pulpæ malor. dulc. sub prunis decoctorum ʒ ij.
Farinæ fœnogr. &
Hordei ana ʒ ß. *Cataplasma.*

Coquantur in lacte vaccino ad formam cataplasmatis. In fine admisceantur Croci ϑ ß. vitellum unius ovi, parumq; olei rosac. & calidè applicetur. Circumcirca tamen oculos si combustio levis adsit, applicari potest Unguentum aliquod ex sapone, quod tamen solidum satis sit, ne liquando oculos offendat.

Hic processus non est mutandus, donec ab inflammatione & dolore tutus sit æger, posteà applicetur sequens collyrium, ad majorem exiccationem, & visus corroborationem.

℞. Aquar. Euphrasiæ
Fœniculi *Collyrium.*
Rosarum ana ʒ j.
Tutiæ præparat.
Sief albi sine opio ana ʒ j.
Misce. Fiat Collyrium.

Sciat autem Lector, Collyria, in quibus ingreditur lac muliebre æstate singulis, Hyeme verò alternis diebus mutanda esse: facilè enim acescit lac, & acrimoniam acquirit, tunc dolorem non lenit, sed excitat. Hanc quoque ob causam acria illa, quæ in reliquis combustio-

nibus præscripsimus, qualia sunt lixivium, muria, &c. in combustionibus faciei non sunt applicanda.

A narcoticis item, nisi dolor magnus adfuerit, quantum fieri poterit, abstinēdum est; quandoquidem illa propter summam suam frigiditatem incrassant ac condensant humores & spiritus visivos oculorum. Si verò cutis ad oculos indurata fuerit, emollienda & lubrica facienda est, idq; superiùs enarratis unguentis. Adhibenda tamen est diligentia, ne unguenta aut pinguia intrent in oculos, excitant enim dolorem. Interim dum cutis emollitur unguentis & oleis, instillentur collyria, & applicetur cataplasma, quemadmodum diximus. Quamprimùm crusta abscesserit, consolidanda sunt ulcera, quemadmodum præcedenti capite declaravimus, id tantū addo, unguentis ad oculorum & capitis ulcera semper aliquid gummi Elemii commiscendum esse, est enim præstantissimum medicamentum ad hujusmodi partium vulnera. Diligentia quoque adhibenda est inter curandum, ne palpebræ retrahantur, id enim maximam deformitatem adferret. Ideoque tota facies inungenda est, unguento quodam emolliente, veluti hoc.

℞. Gummi Elemii ʒ j.
Ol. lilior. albor.
Pingued. ursiana ℥ j.
Mucilag. sem. fœnogræci ʒ ij.

Liquefiant lēto igne, colentur & fiat unguentum,

tum. Sequens quoque fomentum ad idem valet.

℞. Folior. & radic. altheæ
Malvæ
Brancæ ursinæ
Flor. meliloti ana M. ß.
Sem. fœnogræci &
Lini ana ʒ ß.

Fomentum.

Coquantur in aqua spongia madefacta, calidè applicetur, posteà inungatur facies superiori unguento. Fomentatâ & inunctâ facie, paulatim cutis extendatur ambabus manibus, non secùs ac pelliones pelles extendere solent.

Quantum ad universalia, imprimis utatur æger victu acutissimo, tum ab omnibus calidis, salitis, pipere, Zingibere, garyophyllis, aliis, cæpis, raphanis & similibus, sale conditis, tum quæ difficilis sunt digestionis, abstineat. Vinum item & cervisia generosa nocent. Bibat Phtisanâ, in qua aliquid seminis coriandri præparati, sem. anisi coxerit. Si æger à vino propter ætatem abstinere non possit, eligat sibi vinum album, & minùs generosum. Cum iusculis coquantur herbæ quæ refrigerant, & bilem reprimunt, quales sunt Acetosa, Borrago, Cichorium, Cerefol. radic. petrosel. fœniculi, Maiorana, Rosmarin. & Euphrasia. Post pastum sumat æger parùm mivę cydoniorum simplicis, aut conservæ rosarum antiquæ, ut elevatio vaporum ad caput impediatur. Si sitis urgeat, utatur decocto suo hordeaceo, in

quo dissolutus sit Syrupus de succo Acetosæ, aut Limonum vel Granatorum. Cerasa item condita, rob de ribes, de Berberis & alia hujus generis simplicia conveniunt, corpus purgetur Electuariis lenitivis, cassiâ, mannâ, Syrupo rosato solutivo, & similibus. Clysteres item & suppositoria, quia materiam deorsum trahũt, summoperè conveniunt. Incidatur Cephalica in brachio, applicentur ventosæ scapulis, & vesicatoria post aures, somnus summoperè convenit oculorum morbis. Contrà verò vigiliæ & splendor Solis nocent, ideoque cubiculum, ut tenebrosum sit, operæpretium existit. Porrò antequàm huic capiti finem imponam, in gratiam tyronum exemplum Combustionum non adeò vulgare, in medium adferam.

Historia. Puella duorum annorum ætatis suæ aut circiter, filia Domini Samuelis Gaillardi Ludimagistri apud Neocomenses vigilantissimi, compatris mei plurimùm honorandi, ad focum sedens, in prunas decidit, unde non solùm frons circa oculos, verùm etiam tota ferè facies, potissimum ex una parte, graviter combusta fuit. Ego momento ipso accersitus, illicò sequens unguentum in linteum extensum toti fermè faciei, in formam emplastri, applicui.

℞. Saponis Veneti ʒ j.
Unguentũ. Ol. de vitellis ovor. &
Amygdalarum dulc. ana ʒ. ij.
Gummi elemi dissoluti cum oleis ʒ j.
Misce

Miſce. Fiat unguentum, addendo parùm mucilaginis ſeminis cydoniorum.

Oculis verò Collyrium ex lacte muliebri, parumq; aquæ roſar. continuò tepidè inſtillare, & linteis ſuavibus reduplicatis applicare iuſſi. Primâ die ſingulis horis quatuor emplaſtra renovavi, hinc major empyreumatis pars evocata fuit. Die ſecundâ, pulveris radicum mechoacæ ℈ j. ex iuſculo carnis recentis exhibui, parti verò affectæ, ſequens applicui unguentum. *Collyrium.*

℞. Ol. de vitellis ovorum
Ol. Amygdalar. dulc.
Pinguedinis urſi, &
Pingued. humanæ ana ʒ ß. *Aliud Unguentum.*
Gummi Elemi, diſſoluti cum oleis ʒ ij.
Ceræ novæ ʒ j.
Croci ℈ j.

Miſce, fiat unguentum, quo ſolo curationem ferè abſolvi, niſi quòd circa finem curationis eidem unguento aliquantum farinæ lentium maioris exiccationis gratiâ, admiſcuerim, totam quinetiam partem ambuſtam aliquando ſequenti Unguento emolliente inunxi.

℞. Gummi Elem. ʒ ß.
Ol. de vitell. ovorum &
Lilioruin albor. ana ʒ ß. *Aliud Unguentum.*
Pingued. humanæ ʒ ij.
Miſce.

Interim dum cutem ita emollirem, ſæpiſſimè illam ambabus manibus extendebam, quemadmodum pelliones pelles, dũ illas ad-

ornant, extendere solent. Sic divino favore curata fuit, ita quidem ut nullum relictum sit vestigium combustionis, nisi minimum in superiori labello, quo in loco medicamenta, propter impatientiam pueri, contineri non potuerant.

De Combustionibus Inguinum.

CAPUT X.

INguina, quia membra sunt rara, laxa, humida, & fluxionibus obnoxia, atque ita facilè putrescentia, particularem quoque diligentiam & methodum curandi requirunt. Inprimis autem, quia propter vicinitatem Emunctoriorum ibi humores illicò concurrunt, applicandum est statim ab initio defensivum ad imum ventris supra combustionem, vena in cubito incidatur, & vomitus si fieri potest, provocetur; sin minus per inferiora leviter purgetur æger, & victus tenuissimus instituatur: à vino generoso, & à cibis calidis & acribus abstineat, quemadmodum superiori capite declaravimus. Topica inguinum, quia membra sunt rara, laxa, humida & corruptioni obnoxia, ut magis, quàm in aliis combustionibus exiccent, & putredini adversentur, necesse est. Itaque si pustulæ nondum elevatæ fuerint, applicetur illicò unguentum aliquod ex sapone, & cæpis præparatum: si verò iam elevatæ fuerint, incidantur, quò aqua acris effluere

effluere possit. Posteà applicetur sequens unguentum,

℞. Unguenti rosati ʒ j. ß. *Unguētum.*
Ol. de vitell. ovor. &
Amygdal. dulc. ana ʒ ß.
Liquefiant, quibus admisce
Myrrhæ
Aloës ana ʒ j. Misce & applica cum filamentis, posteà cooperiatur tota pars affecta sequenti cataplasmate.

℞. Farinæ hord. & *Cataplasma.*
Fabar. ana ʒ iij.

Pulv. rosar. rub. ʒ ß. cum oxymellite fiat cataplasma, quod calidè applicetur.

Si autem combustio insignis fuerit, ita ut inducta sit crusta, separanda est paulatim scalpello, aut ad minimum ubique scarificanda, posteà applicetur sequens unguentum ad casum Escharæ.

℞. Superioris unguenti ʒ ij.
Pulveris scordii ʒ j. *Unguētum.*

Unguēti Ægyptiaci ʒ ij. plus aut min⁹, prout putrefactio magna, & æger robustus, aut debilis fuerit. Misce & applica cum filamentis, posteà

℞. Farinæ lupinor.
Fabarum
Lolii ana ʒ j. ß. *Cataplasma.*

Coquantur cum lixivio barbitonsor. Tandem admisce,

Pulv. Scordij
Aloës

Myrrhæ ana ʒ ß.

Miſce fiat cataplaſma, quod calidè applicetur. Poſt eſcharæ caſum, mundificetur, incarnetur, & cicatriſetur ulcus, quemadmodum capite octavo declaravimus.

De Combuſtionibus Junctur arum.

CAPUT XI.

IVncturis, quia partes ſunt nervoſæ, & maximo ſenſu præditæ, ſtatim ab initio defenſiva applicanda, corpus purgandum, vena incidenda, & victus ratio inſtituenda eſt, quemadmodum ſuperioribus capitibus de Combuſtionibus oculorum & inguinum declaravimus: medicamenta ex ſapone, cæpis & hujuſmodi acrioribus (niſi combuſtio levis fuerit) minimè ſunt applicanda, ſed emollientibus, lenientibus & anodinis tractanda eſt pars affecta. In magnis autē Junctur arum combuſtionibus diligenter proſpiciēdum eſt, ne nervi retrahantur & iuncturæ incurventur: ideoq; totum membrum bis in die inungendum eſt oleo lumbricorum, anethi, liliorum albor. axungię humanę, urſi, gallinarum, caponum, unguento dialtheæ & ſimilibus, ut quæcunque indurata, lubrica reddantur, atq; retineantur. Interim quoque ferulæ, aliaque inſtrumenta apta, ex ligno fabricata, circumcircà juncturas ponenda ſunt, ut retractio nervorum impediatur. Blandè tamen omnia

agenda,

agenda, ne dolor excitetur, qui si supervenerit, protinùs sedandus est ijs, quæ sequenti capite describuntur remedijs, reliqua ex superioribus petenda sunt.

De dolore ejusq; curatione.

CAPUT. XII.

GRaviſſimũ ſymptoma dolor eſt, tum in cõbuſtionibus tũ in omnibus alijs affectibus: diſſipat enim & abſumit ſpiritꝰ vitales, inquietudines & febres excitat, hinc ſequuntur animi deliquia, fluxiones attrahit, inde inflãmatio, phlegmone, convulſio, aliaq; graviora ſymptomata oriũtur, eſt igitur, quãtum fieri poteſt, leniendus. Generalis autem curatio doloris eſt ablatio ejus cauſæ. At quia in combuſtionibus binæ concurrunt cauſæ, nimirùm ſubita alteratio, & ſolutio continui, duplex quoq; erit curandi ſcopus: primò ut empyreuma ab igne relictũ, eliciatur, & pars affecta refrigeretur, & ad temperiem ſuam revocetur, quemadmodum antea ſatis declaravimus. Secundò, ut quicquid disjunctum aut combuſtum eſt, uniatur & conſolidetur. Sed quia empyreuma exhalari, multò minùs puſtulæ & ulcera ſanari minimè poſſint, niſi priùs indurata & contracta cutis, emollita & lubrica reddita fuerit, neceſſe eſt ut Chirurgus totus in hoc incumbat, ut ſuperioribus recitatis medicamentis calidis & humidis, cu-

tem lubricam & mollem reddat, quò humores acres & ſubtiles poſſint per poros exhalari, & abſumi. At quamvis hujuſmodi medicamenta calida ſint, refrigerant nihilominùs, per accidens tamen, hoc eſt, ut Galenus teſtatur, reſolvendo & diſſipando humores acres. Itaque ſi dolor magnus fuerit, atque ijs, quæ cap. 7. & 8. præſcripſimus, non ſedetur, neceſſe eſt, (purgato tamen priùs corpore, & venâ incisâ, ſi ætas aliaq; permittant) ſequens applicare fomentum.

Fomentum. ℞. Radicum altheæ ʒ j.
Florum chamomil.
Meliloti
Roſarum
Abſynthij ana M. ß.
Sem. fœnogr.
Anethi ana ʒ ß.
Ol. violar. ʒ iij.
Coquantur in lacte vaccino, in quo ſpongia intincta, aut linteum reduplicatum ſæpius calidè interdiu loco dolenti applicetur. Sequens quoque cataplaſma mirum in modum dolorem lenit.

℞. Micarum panis albi ℔ ß.
Cataplaſma. Coquatur in lacte vaccino, ad formam pultis, poſteà admiſce olei amygdalar. dulc. butyri rec. ana ʒ j. ol. de vitellis ovor. ʒ ß. croci ∋ j. vitellum unius ovi. Miſce, Fiat cataplaſma, quod calidè applicetur, ter aut quater in die, fomentato tamen priùs loco affecto, ſuperiori fomentatione. Si pinguedo humana in promptu

ptu sit, poterit ejusdem aliquid admiscri, est enim singulare anodynum.

Defensiva quoque sunt applicanda; victus tenuis instituendus, & corpus purgandum est, secundùm humoris prædominantis naturam, vena item incidenda, & cucurbitulæ applicandæ. Si verò dolores hisce non mitigentur, ad Narcotica transeundum est; ea autem, quia frigida sunt ad quartum gradum usque, non immeritò suspecta habētur, applicata tamen cum ratione & prudentia, periculo vacant, præcipuè in externis partibus, à leviоribus tamen incipiendum, ideoque

Cataplasma Narcoticū.

℞. Florum Nympheæ
Folior. hyosciami &
Papaveris, ana quantum volueris.

Involventur herbæ panno madefacto, & sub cineribus calidis parum coctæ, pistentur in mortario, addendo parum olei rosacei, nympheæ, unguenti populeonis, & applicentur loco dolenti, sint tamen ulcera vel crustæ priùs coopertæ unguento quodam ad casum eschare, ne natura hujusmodi frigidis in separāda eschara, & digerēdis ulceribus, remoret.

Aliud cataplasma narcoticum.

Aliud Cataplasma Narcoticū.

℞. Micarum panis albi ℔ ß. Coquatur in lacte vaccino ad formam cataplasmatis, cui admisce opij dissoluti in aqua papav. albi ℈ ij. croci & castorij ana ℈ j. vel

℞. Herbar. cicutæ,
Solatri
Hyosciami

Papav. ana M. j.
Coquantur in lacte vaccino, posteà pistentur in mortario, coquanturq; parum cum ʒ ij. farinæ hord. ad formam cataplasmatis, cui admisce opij dissoluti in aq. papav. ʒj. croci ϑ j. Misce & applica tepidè.

De imbecillitate visus.

CAPUT XIII.

QVia sæpissimè post combustiones faciei, imbecillitas visus, & lachrymatio oculorum sequuntur, ideò operępretium est, paucis declarare, quomodo eis sit occurrendum, ne in fistulas lachrymales, ophthalmiam & suffusiones degenerent, aut visum planè aufferant. Curatio autem his tribus intentionibus, diætâ scilicet, purgationibus & Topicis medicamentis, perficitur. Et quia in lachrymationibus oculorũ, cerebrum humores mittit, oculi verò eosdem recipiũt, necesse est, ut omnimodo prohibeatur, non tantùm, ne humores pravi in corpore & cerebro generentur, verùm etiam ut qui iam generati sunt, & ad oculos defluunt, exiccentur, atque deorsum trahantur. Interim quoque oculi corroborandi sunt, ne fluxionem excipiant.

Prima Intentio. Quantum ad Diætam, imprimis eligendus est aër temperatus: calidus enim humores in capite liquefcit, excalefacit, subtiles, acres, &

ad flu-

ad fluxionem aptiores efficit: frigidus verò poros claudit, exhalationemque impedit, sed imprimis cerebrum comprimit, hinc vehementes fiunt fluxiones. Quemadmodum enim spongia imbuta aquâ, si manu comprimatur, vi quadam aquam emittit. Sic excrementitij humores è cerebro frigore compressò, erumpunt. Ideoque si anni tempus frigidum fuerit, calefaciendum est cubiculum, sin calidum, inspersâ aquâ frigidâ, & substratis frondibus, herbis & folijs, refrigerandum. Australis item, & Aquilonaris ventus nocent: ille enim præsua humiditate, cerebrum implet humoribus, hic frigiditate, cerebrum comprimit, & exhalationem impedit.

In cibi administratione tria hæc, Quantitas nimir. Qualitas & usus observanda sunt. Primò enim excessus omnis, tum cibi, tum potus vitandus est. Secundò, quia fluxiones oculorum semper fiunt ex superfluis humoribus, ut cibus habeat qualitatem & vim exiccandi, necesse est. Quòd si fluxus ex humoribus frigidis fuerit, cibus nonnihil calefacere, si ex calidis & acribus, refrigerare debet. In genere autem nocent, quæcunque sunt difficilis concoctionis, & sale, aromatibus, cæpis, allijs, raphano, synapi & similibus condita, & cocta, item quæcunq; flatus procreant, & caput vaporibus implent. Tertiò observandum est, nunquam edendum esse, nisi prior cibus probè concoctus fuerit, naturalis appetitus adfuerit, varia quoque ciborum genera, quæ

ſubſtantiâ aut qualitate differunt, uno paſtu conjungi non debent, panis ſit ex optimo tritico benè fermentatus & coctus. A carne ſalita & infumata abſtineat, præſertim à porcina. Convenit recens caro boum caſtratorum, Caponum, & avium in arboribus viventium. Cum carne aliisque iuſculis coquantur hyſſopus, maiorana, ſalvia, roſmarinus, euphraſia, radix petroſelini, pimpinellæ, & ſimilia. Si autem defluxus ex humore ſubtili & acri fuerit, coquatur cum carne & iuſculis, Borrago, bugloſſa, acetoſa, cerefolium, calendula, euphraſia, radix fœniculi & petroſelini.

Reliqua olera, ut ſunt lactuca, portulaca, caules, item cucurbitæ, melones, cæpe, porrum, allium, ſinapi, raphanus, in defluxionibus oculorum, ſummoperè nocent, uti & piper, Zingiber, garyophilli, legumina, & lacticinia propter butyrum.

Vinum generoſum, uti & Cereviſia generoſa nocent, utatur cereviſiâ minimè generosâ, ſed benè coctâ, aut pthiſanâ, in qua agrimonia, euphraſia & pruna coxerint, poſteà aliquantum dulcoretur Saccharo, & aromatizetur cinamomo. Si verò æger ratione ætatis, aut imbecillitatis ventriculi à vino abſtinere non poſſit, eligat ſibi vinum aliquod album vetus, & minùs generoſum. Somnus & quies ſummopere conveniunt in oculorum morbis: vigiliæ verò & ſtudia, præcipuè ſtatim à cibo, nocent, uti & actus venereus.

Secundò digeratur, præparetur, & evacue-

tur

tur humor noxius, qui ad oculos defluit, ideoque si defluxio ex humore acri & calido fuerit, digeratur sequenti Iulapio. *Secunda intentio.*

℞. aquar. betonicæ
Euphrasiæ
Borraginis
Acetosæ ana ʒ j ß. *Julepus.*
Syrupi de Nymphæa
Violatij &
de cichorio ana ʒ ß.

Misce fiat Iulapium pro duobus matutinis, posteà purgetur sequenti potiunculâ.

℞. electuar. diacathol. ʒ iv. *Potiuncula purgativa.*
diaphœnic. ʒ ij.
Syrupi ros. solut. cum rhabarbaro & agarico ʒ ij. Cum aqua aut decocto betonicæ & euphras. Fiat potiuncula.
Vel dentur pillulæ sequentes.

℞. Massæ pillular. de quinq; generibus *Pillulæ.*
Myrobalonorum,
Pillular. aggregativar. ana ʒ ß.
Diagridij grana iv.

Cum aqua euphrasię formẽtur pillulę quinq;. Pueris exhibeatur à ʒ j. usque ad ʒ ij. vel ʒ iij. prout ętas & vires fuerint. Electuarij de succo rosar. in tabellis, dissoluti in aqua betonicæ vel euphrasiæ. Qui verò tabellis uti non possunt purgentur mannâ aut pulvere radicum mechoacæ. Purgato corpore, utatur sequenti Electuario.

℞. Conservæ flor. betonicæ, *Electuarij.*
Euphrasiæ &
Rosarum ana ʒ j. Misce.

Si defluxus ex huomribus frigidis fuerit, digeratur primò sequenti potione.

Potio digestiva.

℞. Aquar. betonicæ
Euphrasiæ
Fœniculi ana ʒ iij.
Mellis rosati colati,
Syrupi de Stœchade ana ʒ j. Misce.

Fiat Iulapium pro duobus matutinis; posteà purgetur sequenti potione.

Potio purgans.

℞. Electuarij Indi majoris ʒ iv.
Benedictæ laxativæ ʒ ij.

Cum decocto betonicæ, euphrasiæ, passularum & seminis anisi, fiat potiuncula. Aut dentur sequentes pillulæ.

℞. pillular. cochiar.
Lucis major. ana ʒ ß.

Pillulæ.

Diagridij grana vj. cum syrupo de Stœchade formentur pillulæ quinq;.

Pueris detur drachma una aut altera Electuarij diacarthami in tabellis, aut diaphœnici cum rhabarbaro, prout ætas fert. Purgato corpore, utatur sequenti Electuario, pro corroboratione cerebri, & exiccatione humorum.

Electuarium.

℞. Conservæ florum betonicæ &
Euphrasiæ ana ʒ ij.
Salviæ &
Rosmarini ana ʒ j. Misc.

Hujus Electuarij sumat æger jejuno stomacho magnitudine castaneæ. Decoctum Guajaci, radicum Chinæ, Salsæ parillæ, sassaphras summoperè conveniunt: exiccando enim humores noxios, visum quoque corroborant.

Stoma-

Stomacho quoq; propter ipsius cũ cerebro cõsensum, prospiciendũ est. Debilis enim stomachus ad cerebrum multos mittit vapores, qui posteà ad oculos descendunt. Abstineat igitur æger ab omnibus iis, quibus stomachus gravatur, & quæ difficilis sunt digestionis, sumat quoq; semel aut bis in hebdomade ʒ j. hujus massæ.

℞. Pillular. hieræ picræ simplicis Galeni — *Massa pillular.*
Massæ pillular. Assaieret
Rhabarb. opt. triti
Pulveris senæ ana ʒ j.
Garyophillor.
Macis
Cinamomi ana ʒ ß. cum syrupo rosato solutivo fiat massa pillular.

Utatur quoque æger semper post pastum aliquo medicamento quod stomachum corroboret, & elevationem vaporum impediat, qualia sunt miva cydoniorum simplex, conserva rosar. coriandrum præparatum, & sem. anisi & fœniculi, aut sequens pulvis.

℞. Seminis coriandri præparati — *Pulvis*
Sem. anisi ana ℥ j.
Flor. betonicæ
Rosar. rubr.
Euphrasiæ ana ℥ ß.
Cinamomi electi
Macis ana ʒ ij.
Pellicular. interior. ventriculi Gallinarum ℥ ß.
Sacchari rosati ad pondus omnium.

Misce. Fiat pulvis.

Sequitur tertia intentio, quæ in Topicis & Chirurgicis consistit. Itaque si dolor magnus, & Inflammatio adsit, applicetur fronti defensivum aliquod, ex cap. 7. Oculis verò instilletur sequens Collyrium, & linteis reduplicatis in eo intinctis, applicetur.

Tertia intentio.

℞. Aquar. plantaginis
Rosarum
Euphrasiæ ana ʒ j.
Ceruſæ lotæ
Tutiæ præparatæ
Olibani subtilissimè pulverisati ana ʒ j.
Misce. Si verò defluxus oculorum ex frigidis humoribus fuerit, applicetur sequens Collyrium.

Collyrium.

℞. Aquar. euphrasiæ
Fœniculi
Rutæ ana ʒ ij.
Olibani
Masticis
Myrrhæ
Aloës
Tutiæ præparatæ
Sarcocollæ ana ʒ j. Fiat Collyrium secundùm artem.

Aliud Collyrium.

Si defluxio ex sanguine & humoribus calidis fuerit, incidatur cæphalica in brachio, si ætas & vires concedant. Ego in defluxionibus oculor. sæpissimè magno cum fructu venas iugulares externas incidi, verùm sectio harum venarum requirit Chirurgum expertum;

Sectio jugularium venarũ in morbis oculorũ utilissima.

tum; est enim periculosa. Pueris loco phlebotomiæ hirudines applico, aut ad venam cæphalicam in brachio, aut in collo ad venas iugulares. Cucurbitulæ item magnæ cum flamma magna applicentur scapulis cum scarificatione.

Applicetur item sequēs vesicatorium post aures.

℞. Cantharidum in pulver. redactarū nu. 6. *Vesicatorium.*
Fermenti acris ʒ.ß.

Misce cum guttula una aut altera aceti. Cortex interior fruticis vitis nigræ contusa & applicata eandem vim habet.

Utatur quoq; æger bis aut ter in hebdomada ieiuno stomacho, sequenti masticatorio.

℞. Masticis
Radic. pyretri *Masticatorium.*
Summitat. maioranæ
Nucis muscatæ ana ʒ.j. Fiāt in mortario cum melle trochisci magnitudine lupini.

Mastiche item per se masticata, & diu in ore retenta, multas ex capite trahit humiditates. Passulæ item, aut pruna damascena, oleo fœniculi inuncta, & masticata, non tantùm ex capite trahunt humores, verùm etiam cerebrum & visum corroborant.

Sternutatoria in morbis oculorum non probo: humores enim ad nasum trahendo, nervos opticos simul adimplent, & visum debilitant, quemadmodum in observatione 24. declaravi. Sequens quoque pulvis capiti inspergēdus est, ex quo etiā cucufa parari potest. *Sternutatoria in morbis oculorū periculosa.*

R. Flor. roriſmarini
Salviæ
Betonicæ
Stœchados
Roſar. rubr.
Summitatum maioranæ ana M. ß.
Coriandri præparati ʒ j.
Ligni aloës
Maſticis
Thuris
Diamoſchi dulcis
Nucis moſcatæ
Granor. Alkermes ana ʒ ß.

Pulvis.

Incidantur & contundantur omnia ſ. a.

Si viſus ex continua, & longa defluxione debilis factus ſit, corroboretur aquâ ſequenti deſtillatâ.

℞. Euphraſiæ cum toto
Anagallidis flore purpureo,
Herbar. fœniculi ana M. xij.
Rutæ M. vj. Incidantur.

Aqua viſum corroborans.

Poſteà ſuperinfunde aq. roſac. ℔ ij. digerantur in ſole, in vaſe vitreo, & bene clauſo, per diem, poſteà lento igne deſtillentur in balneo Mariæ, ſerveturq; aqua ad uſum, eſt enim præſtantiſſima ad corroborandos oculos.

Si defluxio & lachrymatio oculorum his non ſedetur, & æger de viſu periclitetur, ap-

Setaceum.

plicandum eſt Setaceũ ad tertiam aut quartam vertebram colli, nõ tamen ferro candente, ſed acu argenteâ, quemadmodum obſervatione 40, fuſiùs declaravimus. Adultis Setaceilo-

cei loco causticum ad secundam vertebram potest applicari, ut inde fiat fontanella. Pueris tamen perniciosa est fontanella in vertice, ut in observatione 42, demonstravimus: Fontanellæ item in brachio sinistro, & crure dextro, non exiguam vim habent in defluxionibus oculorum, ut experientia indies docet.

De Cicatricum Turpitudine earundemq; ablatione.

CAPUT XIV.

PRæcipuæ causę turpitudinis cicatricum post combustionum curationes sunt, primò, quòd cutis, caro, venæ, &c. vi ignis contrahuntur, & indurantur; secundò, quòd humidum radicale (cuius beneficio vulnera, & ulcera omnia, cicatrizantur) vi ignis exiccatum, consumptumque est, inde fit, ut quemadmodum siccus & aridus ager spinas tortuosas, zizania, & omnia imperfecta, ager verò pinguis & humidus, omnia perfecta producit: Ita etiam ex caloris innati, & humidi radicalis defectu cicatrices fiunt turpissimæ. Usus quoque medicamentorum frigidorum turpem gignit cicatricem, quemadmodum Hippocrates his verbis testatur: Ulceribus frigidum mordax, cutem obdurat, dolorem insupportabilem facit, denigrat, &c. Ut autem hoc incommodum evitemus ab initio usque

Hippocr. lib. 5. aphor. 20.

ad finem curationis emollientia sunt applicanda, quemadmodum anteà monuimus. Quantum ad curationem, imprimis duritiei cicatricum emollienda, & lubrica facienda est, pinguedine ursi, gallinarum, caponum, oleo liliorum, & de vitellis ovorũ, aut sequenti unguento.

Unguentũ. ℞. Pinguedinis gallinæ,
Ursi,
Piscis thymali
Liliorum
De vitellis ovorum ana ʒ ij.
Ol. myrrhæ ʒ j.
Succi lumbricor. ʒ ß. Misce, fiat unguentum, quo singulis diebus bis aut ter cicatrix, & circumjacentes partes sunt inungendæ.

Posteà applicãda est lamina plumbea spissa, inuncta Mercurio. Sed antequam inungatur pars affecta superiori unguento, abluenda est aqua, in qua furfures, & nonnihil myrrhæ incoxerint. Si verò cicatrices adeò duræ & elevatæ fuerint, ut majorem emollitionem requirant, fovitur locus priùs sequenti decocto.

℞. Radicum altheæ cum toto
Decoctum. Radicum bryoniæ, &
Lilior. alborum ana ʒ j.
Flor. chamomillæ
Meliloti ana M. j.
Sem. fœnogræci
Lini ana ʒ ß.

Coquan-

Coquantur in aqua aut decocto pedum & capitis vervecis, appliceturq; cum spongijs aut filtris, in eo intinctis. Post fotum inungatur superiori unguento, appliceturque ceratum Oesyppi, Philagrij, aut emplastrum de Ranis cum Mercurio, idque tantisper faciendum, & singulis diebus bis reiterandum, donec Cicatrix satis sit emollita, ut possit à lamina plumbea deprimi.

Quotiescunq; autem Chirurgus cicatrices inunxerit, ambabus manibus cutem induratam contractamq; extendere tentabit, quemadmodum pelliones solent extendere pelles.

Si verò cicatrix adeò elevata, contracta, & indurata fuerit, ut inde maxima turpitudo & deformitas faciei sequatur, excidenda est (si æger consentiat, & pars affecta admittat) lineâ in rectum, quàtùm fieri poterit, ductâ. Posteà vulnus, quod antea contractum fuit, dilatandum erit, id autem fiet mediantibus linteaminibus, illinitis glutine, ut sequens figura indicat.

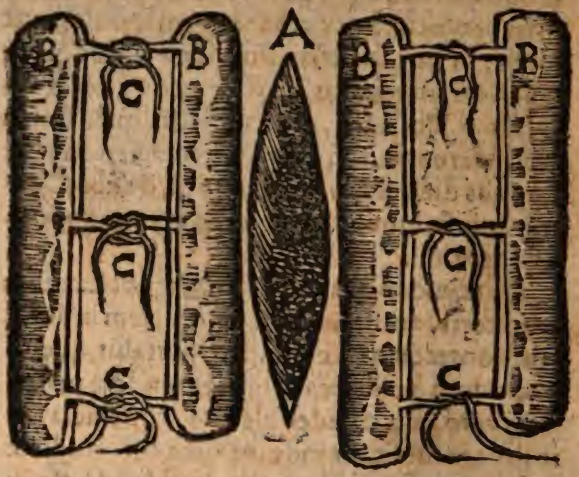

A Cicatricis exciſæ vulnus eſt.

B.B.B.B. Quatuor ſunt lintea oblinita glutino, quorum ad utrumque latus vulneris duo erunt ponenda, ita tamē, ut ſpacium aliquod inter utrumque remaneat, ut ex figura apparet.

C.C.C.C.C.C. Fibulæ ſunt ſex plus aut minùs ſecundùm magnitudinem vulneris. Porrò quàm primùm gluten ſiccatum fuerit, ita ut lintea cuti firmiter adhęreant, quod ſpacio quatuor aut quinque horarum fit, aut ad ſummum diei dimidiæ, conſtringendæ ſunt fibulæ: ſic enim contrahitur & conſtringitur cutis, quæ eſt inter lintea, vulnus autem dilatatur. Interim carnatio & cicatrizatio vulneris, quantum fieri poteſt acceleráda eſt, nec amo-

venda

venda lintea, donec vulnus sit curatum. Glutinum conficitur ex adstringentibus viscosis & emplasticis medicamentis, ut

℞. Farinæ volatilis ʒ j. *Glutinum.*
Masticis
Rosar. rub.
Sanguinis drac. ana ʒ ij. Fiat omnium pulvis subtilissimus, qui albuminibus ovorum & mucilagine gummi tragacanthi, ad mellis consistentiam, miscendus.

Illud tamen notandum, applicationem hujus glutinis non nisi post factam digestionem vulneris, fieri debere. Dum enim fit digestio, dolores adsunt, & labia vulneris inflantur, ideoque glutino dolor non est augendus, facta digestione aliquando vulnus abluendum est aquâ vitæ; facit enim pulchras cicatrices: loco quoq; emplastri potest applicari lamina plumbea, inuncta mercurio. Curato vulnere, applicanda sunt, quæ faciem dealbescunt, qualia sunt aqua liliorum alborum, aqua florum fabarum, sudor item ovorum, aut aqua destillata ex testis ovorum, illa enim pretiosissima est ad cicatrices dealbandas. *Nota.*

De retractis nervis & incurvatis junctur is post combustiones.

CAPUT XV.

IN maximis combustionibus ad articulos, solent nonunquã nervi retrahi, & jũcturæ incurvari, idq; præcipuè si Chirurgus circa

initia non satis diligens fuerit, nec ferulas, aliaque instrumenta, de quibus monuimus capite 11. adhibuerit. Est igitur nova instituenda curatio. Sed priùs purgandum est corpus secundùm humoris prędominantis naturam. Inprimis autem conveniunt pillulæ de hermodactilis, & pillulæ aggregativæ, item Electuarium Indum majus, & benedicta laxativa. Si plethora adest, incidatur vena, extrahaturque sanguis secundùm viriùm magnitudinem, de quibus omnibus consulendus est medicus.

Purgato jam & prępparato corpore, uti modò diximus, pars affecta sequenti decocto emollienda lubricaq; facienda est.

Decoctiũ emolliens.

℞. Radicum altheæ cum toto
Radic. bryoniæ
Liliorum albor.
Malvarum ana ʒ ij.
Fol. violarum
Flor. chamomillæ
Melioti
Hyperici
Chamæpythidis
Chamædrios ana M. j.
Sem. fœnogræci
Lini ana ʒ j.

Coquantur in jusculo pedum & capitis vervecis aut vituli pro fotu. Posteà inungatur totum membrum sequenti unguento.

Unguẽtum.

℞. Unguenti dialtheæ ʒ ij.
Axungiæ humanę,

Galli-

Gallinarum
Anſeris
Urſi ana ʒ ß.
Succi lumbricorum ʒ j.
Aquæ vitę ʒ ß. Miſce, fiat unguentum.

Poſteà applicetur emplaſtrum ex mucilaginibus, vel Emplaſtrum Oeſyppi, Philagrij, aut de meliloto, extenſum ſupra alutã. Nervis his & ligamentis juncturæ ſatis emollitis, ad extenſionem tranſeundum eſt, ea autem commodè ſine dolore & periculo fieri poteſt, inſtrumentis ad hoc negotium accommodatis. Si vitium eſt in genu aut cubito, aptiſſima ſunt hæc inſtrumenta quæ & à Gualthero Reyff in ſua Chirurgia depinguntur.

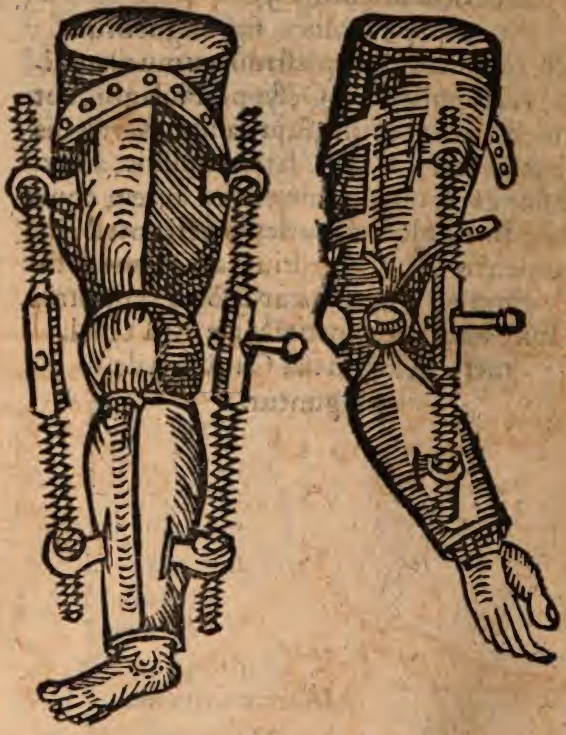

Aut

Aut utere sequenti instrumento ex nostra inventione, quod quivis parvo cum negotio, & sumptu habere & tàm ad genua, quàm cubitos incurvatos adaptare potest.

A.A. Capsulam ex ligno fabricatam, tàm in prima, quàm secunda figura denotat.

B. B. Annulus est ex lamina ferrea ejus latitudinis, ut genu totum possit amplecti, fabricatus. Is autem in prima figura appertus, in altera verò clausus, & genu amplectens, cõspicitur. Vt autem eò meliùs adaptari possit, pars illa, quę rotulam respicit, aliquantum excavata sit, necesse est.

C.C. Torcular exiſtit, beneficio cujus annulus capsulam versus trahitur, aut quantum opus est, in altum elevatur.

D.D.D. Tàm in primæ quam secundæ figuræ parte una claviculum, altera verò foramina denotat, quorum beneficio annulus tantum, quantum necesse est, constringitur, vel laxatur.

E. In prima figura cardines, quibus annulus clauditur apperiturque, denotat. Apperto itaque annulo, collocataq; tibiâ in capsulam annulus circumcircà genu aptandus est, stupisq; undiquaq; & linteis muniendus: posteà clavo & foraminibus D.D.D. notatis, clauden dus. Habet præterea fibulas duas, F.F.F.F. denotatas, & lora duo G.G.G.G. signata, quorum beneficio tibia capsulâ alligatur. Circum ducto præterea torculari C.C. notato, à dextra in sinistram, annulus, simulq; genu capsulam versus trahitur, extenditurque tibia tantum, quantum Chirurgo opus esse videbitur. Porrò torcular, ut liberè in annulo circumvolvatur necesse est: ideoque ex interiori sua

parte

parte nodum H. notatum habeat.

I. Lamina est ferrea, quæ capsulæ mediantibus duabus claviculis, firmiter annexa est, ut in ea torcular commodè circumvolvatur.

Si verò combustio in digitis fuerit, ingenioſi & industrij Chirurgi erit, instrumenta ad id apta & commoda, prout affectus requirit, excogitare. Ego sequentibus medicamentis & instrumẽtis, digitos omnes manus dextræ, excepto pollice, ex combustione in externam manus partem retractos, ibique conglutinatos, restitui. Quæ curatio, etsi iam antè in Obſervationibus nostris proposita sit, attamẽ ne quid hoc loco desideraretur, quod ad hanc materiam spectare posset, denuò illam hîc annectere placuit, tu lector omnia benevolè consule.

Anno 1596. Isaacus Gotteran de Perroy, adduxit ad me Lausannam filium suum Michaëlem, 14. menses natum. Is autem sexto menſe ætatis, manu dextra in prunas ceciderat: Hinc index, medius, annularis, & auricularis unà cum externa metacarpi parte, adeò combusti fuerunt, ut apices horum digitorum usque ad primam articulationem decciderint. At quia pater curationem imperitis commiserat, digiti omnes (excepto pollice.) cum cute metacarpi quasi in globum (ut sequens figura ostendit) conglutinati fuerant.

Septimo menſe poſt abſolutam curationem, adducunt ad me puerum parentes Lauſannam, auxiliumque meum implorant. Purgato itaque corpore, mannâ ex juſculo exhibitâ, topica & chirurgica ſic inſtitui. Primò ſequenti decocto emollienti & unguento, per dies aliquot uſus ſum.

℞. Radi-

℞. Radicum althæę cum toto
Radic. bryoniæ
Liliorum albor. ana ʒ j.
Florum chamomil.
Meliloti
Chamædr. ana M. j.
Sem. fœnogræci
Lini ana ʒ j.

Coquantur in jusculo pedum & capitis vercecis aut vituli pro fotu. Postea inunxi totam manum & brachium sequenti unguento.

℞. Unguenti dialthææ ʒ j.
Axungiæ humanæ
Gallinarum
Anseris
Ursi
Succi lumbricorum ʒ ß.

Misce, fiat unguentum.

Tandem manum involvi emplastro de mucilaginibus. His nervi & callositas ex corrugata cute metacarpi, & digitorum in externa parte manus concretâ, satis emollita: inde callum illum inter digitos & metacarpum novacula excidi, digitos item separavi. Deinde insperси pulverem meum ad sanguinem sistendum, & albumina ovorum mixta cum aqua rosac. & plantaginis, oleoque rosac. applicui. Defensivum quoque ad carpum adhibui, & totum brachium oleo rosaceo, myrtillorum & lumbricorum inunxi. Postero die sequens digestivum filamentis suavibus supra incisiones

posui, & brachium, ut antea suprà dictis oleis inunxi.

℞. Therebinth. lotæ in aq. rosac. & plantag. ʒ j.
Olei rosac. & de
Vitellis ovorum ana ʒ ij.
Croci ϑ ß.
Vitellum unius ovi. Misce.

Quinto die appositi sequens instrumentum ex ligno fabricatum, & incœpi paulatim digitos ad naturalem situm attrahere.

A. Ferula

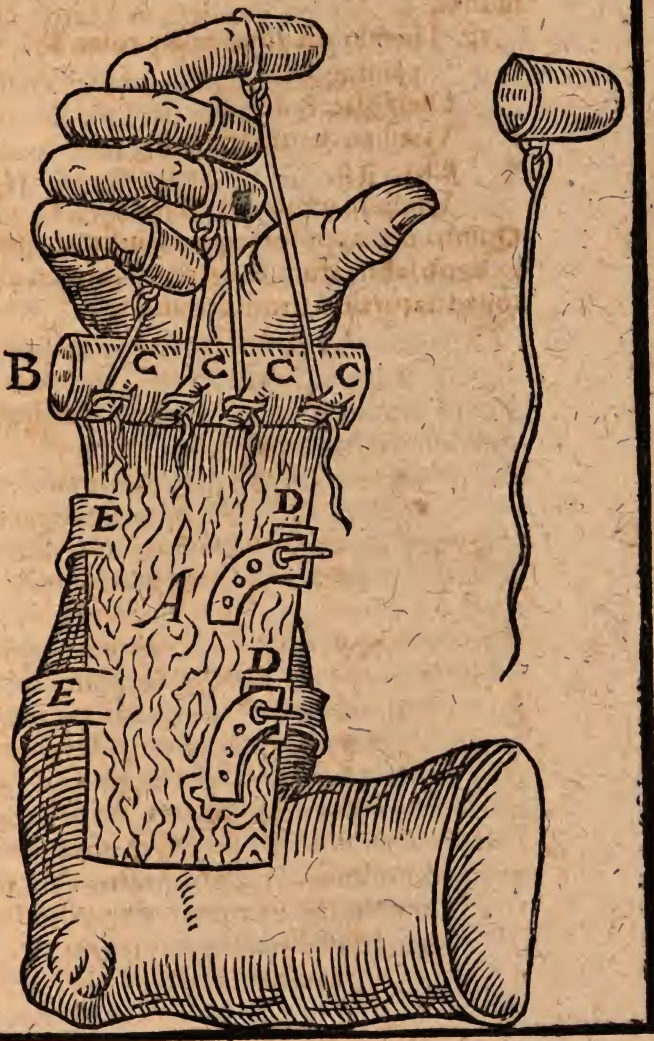
B
C
C
C
C
E
D
A
D
E

A. Ferula est lata tribus digitis in latitudine positis, ejus longitudinis, ut à carpo ad cubitum ferè usque pertingat.

B. Baculus est rotundus, pollicis crassitie, qui ferulæ firmiter affixus est: è medio autem hujus baculi exurgũt clavi quatuor rotundi, & ex ligno fabricati C. C. C. C. notati. Habet item ferula fibulas duas D. D. notatas, & lora duo E. E. signata, quorum beneficio instrumentum brachio alligatur: ut ex figura satis apparet.

Alligato itaque instrumento, & undique linteis, stupis aut gossipio bene munito; habui in promptu digitalia ex pelle fabricata, quæ extremitatibus digitorum appositi. Deinde filo, quod eis appendet, digitos deorsum attraxi, & clavis C. C. C. C. notatis, alligavi, atque singulis diebus magis magisq; incurvavi. Id autem ut eò melius fieret, brachium & manum superiori unguento, quotiescunq; vulnera tractabam, inunxi. Ne autem digiti denuò conglutinarentur, laminas plumbeas digitis interponebam. His paulatim digiti ad naturalem situm reducti fuerunt. Interim vulnera quoque consolidavi & cicatrizavi, non quidem iis, quæ valdè exiccant, sed iis, quæ simul emolliendi vim habent, medicamentis: quemadmodum in tractatu nostro de Combustionibus ostendemus. Atque sic divino favore, manus in integrum restituta fuit.

De

De Fulmine, & quomodo eis qui ab eo læsi, sit succurrendum.

CAPUT XVI.

QVia ignis cęlestis omnium vehementissimus & periculosissimus, ac in se contineat quasdam facultates supernaturales, quibus homo protinus extinguitur, cunctandum non est, quid faciendum sit. Hanc ob causam, in gratiam tyronũ, Chirurgorũ castra sequẽtium, breviter declarare placuit, quomodo eis qui à fulmine læsi, occurrendum sit: omnibus tamen Chirurgis ad hujusmodi ægrotos accersitis, suadeo ut operam dent, quò possint sibi adiunctum habere Medicum.

Quamvis autem ignis ille cælestis, ut experientia docet, in se facultates quasdam supernaturales, & hominis ingenio planè abditas, contineat, id tamen perspicuum est, ignem illum adjunctam habere qualitatem, & materiam mirum in modum malignam atque venenosam, idque satis denotat teter ille & pestiferus odor, qui tum ex hominibus, tũ animalibus, arboribusq; à fulmine ictis erumpit. Hinc fit ut ursi, vulpes, cuniculi aliaq; animalia iis in locis fulmine ictis, degentia (ut viri nonnulli docti testantur) propter hujus odo-

ris sævitiam, in eorum speluncis morari non possint. Canes item de carne animalium à fulmine interfectorum non gustant. Ex his perspicuum fit, quàm periculosum sit, uti herbis iis in locis collectis : conspicitur enim quandoque, ut Olaus Magnus Hist. Septentrionalium lib. 1. cap. 12. testatur, terra quasi sulphure conspersa. Mirum igitur nemini videri debet, aliquando homines subitò, & sine manifesta causa mori.

Est autem ignis ille, quemadmodum Seneca testatur, triplex. Primùm enim subtilissimus est, hinc fit ut inanimata veluti arbores & similia illæsa pervolet. Secundò præter subtilitatem illam, materiam quandam continet sicciſſimam, & magis terrestrem: hinc fit, ut partes corporis molles, illæsas penetret, duriora verò, quemadmodum ossa, rumpat, id verò non solùm in animatis, verùm etiam in inanimatis accidere observavi. Superiori anno 1604. cùm ligna pro usu culinæ advehenda curassem, occurrit ingens quercus, quę ante annos aliquot à fulmine icta fuerat, quod quidem ex fissura, quæ in exteriori parte corticis à summitate ad radicem usque conspiciebatur, manifestum erat. Extrinsecùs tamen pulchra & virescens erat quercus illa. Fisso trunco inventa est medulla, quæ in querceis arboribus durissima, à summitate usq; ad radicem planè carioſa. Tertiò materiam habet adhuc magis terrestrẽ & crassam, quamobrem non usq; adeò penetrat, uti de aliis diximus, sed

sed incendit ea, quæ primùm obvia veniunt, quemadmodum videmus civitates, templa, aliaque ædificia à fulmine incendi, & in cineres redigi.

Id autem fit partim propter ignis vehemẽtiam, partim quoque, quòd homines utplurimùm ad defensionem & extinctionem ignis negligentes sint, ac tardi. Communis enim opinio est, ædificia fulgure incensa, non posse aquâ restingui. Mihi verò contrarium videre contigit. Anno enim 1592. Hildenæ in patria, turrim templi, altam satis & lapidibus tectam, fulminis ictu adeò incensam vidi, ut ex una parte flagrare cœperit, trabesq; nonnullæ ingentes ab ictu illo fissæ fuerint, quod tãdem incendium postmodũ aquâ restinctũ fuerat. Sic etiam inurit hæc species ignis corpus humanum, ac post se relinquit vestigia satis manifesta, quemadmodum pustulas, maculas nigras, & fractiones ossium. Subtilis autem & abdita illa penetrabilis qualitas prioris ignis, venenum illicò secum ducit ad cor & cerebrum, moriturq; animal ipso momento. Secunda quoque hujus ignis species, quia subtilis est, statim officit partibus nobilibus, sed quia conjunctam secum habet materiam magis terrestrem, quemadmodũ dixi, ossa etiam & vasa abrumpit, atque protinus extinguit animal, aut ipso momento, aut paulò pòst. Tertia verò species, quia (ut dixi) ipsius materia terrestris est, & crassa, minùs erit periculosa.

Ex his facilè apparet, qualis nam methodus curandi sit instituenda. Illa enim in hoc consistit, ut cor partesq; nobiles corroborentur & à vaporibus malignis & venenosis defendantur. Ideoque illicò exuendæ & abjiciendę sunt vestes, non solùm, ut inspirationi & expirationi pulmonis consulatur, verùm etiam ne malignus illę vapor fulminis, qui vestibus inhæret, partes nobiles, planè suffocet. Exutis vestibus, & ægro decubito inter linteamina suffumigata baccis Iuniperinis, radicibus angelicæ, foliis lauri & rutæ, exhibenda illi sunt lapidis Bezoardici in subtilissimum pulverem redacti grana 6. aut 8. cum aqua buglossæ, cardui benedicti aut melissæ dissoluta, provocandusq; est sudor, quò natura venenum ad exteriora propellere possit. Si lapis ille in promptu non fuerit, exhibenda est theriaca ad ʒ j. plus aut minùs, prout ætas fuerit. Labia, lingua, nares, tempora, frons & arteriæ ad carpum inungendæ sunt vino malvatico, in quo theriaca sit dissoluta. Cordi applicetur sequens Epithema.

℞. Aquarum buglossæ &
Melissæ ana ʒ ij.
Vini malvatici ʒ j. ß.
Aquæ cinamomi ʒ j.
Electuar. de gemmis ʒ j.
Confect. Alkermes ʒ ß.
Croci ϑ j. Mixtis omnibus cordi tepidè applicetur.

Brachia & crura fortiter sunt liganda, linteisq;

teisq; aſperis & calidis fricanda, ut venenum ad exteriora attrahatur. Si puſtulæ, vulnera, aut maculæ adſint, applicentur protinùs cæpæ cum ſale, folijs rutæ & theriaca, quaſſatæ, applicenturq; cucurbitulæ, hirudines, inciſis priùs veſicis. Putrefacientia & Eſcharam relaxantia hic locum non habent. Excidatur igitur Eſchara ſcalpello, & forficibus, poſteà ulcera ſequenti unguẽto ſunt mundificanda.

℞. Mellis roſacei ʒ ij. *Unguẽtum.*
Pulveris radic. vincetonici &
Angelicæ ana ʒ ß.
Fol. rutæ cum pulveribus quaſſatór. p. ij.
Theriacæ ʒ ij.
Aquæ vitæ ʒ ß. Miſce.

Fiat Mundificativum. Mundificatis ulceribus, inſpergendus eſt ſequens pulvis ſarcoticus.

℞. Pulveris radicum Vincetoxici & *Pulvis ſarcoticus.*
Angelicę ana ʒ j.
Myrrhæ
Maſticis
Olibani
Fol. Scordij ana ʒ iv.

Fiat omnium tenuiſſimus pulvis, ex quo cum ſufficiente quantitate ſucci Nicotianæ, Saniculæ vel pyrulæ fiant trochiſci, qui in umbra exiccẽtur, iterumq; in pulverem redigantur. Is pulvis pretioſiſſimus eſt, & in hujuſmodi, alijsq; ulceribus putridis & venenoſis, veluti in Anthrace, Gangræna, & Cancro: mundificat enim, & putredini adverſatur: admixto parùm aluminis uſti, cicatricem quoque in-

ducit. Si qua ossa fracta fuerint, reponenda sunt, sed prospiciat Chirurgus, ne Emplastica astringentia & refrigerantia, ut in fracturis fieri solet, applicet, his etenim expiratio & evaporatio veneni impeditur, applicetur itaque sequens cataplasma.

Cataplasma. ℞. Farinæ fabar.
Lupinor. ana ʒ j ß.
Pulv. radicum vincetoxici &
Angelicæ ana ʒ ß.
Folior. Rutæ M. ß.

Coquantur cum oxymellite ad formam cataplasmatis. Posteà admisceatur theriacæ, aut Mithridatij ʒ j. Fractura singulis diebus semel deliganda, & cataplasma renovandum est, membro priùs vino, in quo radices vincetoxici & angelicæ coxerint, & theriaca parumq; aceti rosacei dissoluta fuerit, abluto. Idq; tantisper, dum metus veneni adest, faciendum. Defensivum ad latitudinem palmi minoris supra fracturam applicetur, ut elevatio veneni ad partes nobiles impediatur.

Interim autem dum externa, uti dixi, adhibentur, Cor, partesque nobiles roborandæ sunt, non tantùm suprascripto Epithemate, verùm etiam conservis & Electuarijs, veluti conservâ florum buglossæ, calendulæ, rosmarini, melissæ, corticum citronum. Diamargarito frigido, Lætificante Galeni, Confectione Alkermes, aquâ Cinamomi & similibus.

Victus ratio. Utatur jusculis carniũ recẽtium, in quibus borrago, buglossum, calendula, acetosa, rosmarinus,

marinus, majorana, macis, crocus, cinamomum, & similia coxerint. Ab omnibus, quæ difficilis sunt digestionis, abstineat. Prospiciendum est quoque, ut alvus semper sit lubrica, idq; si naturaliter nequeat, fiat Suppositorijs aut Enematibus lenitivis. A purgantibus & venæ sectione abstinendum est, nisi aliqua adfuerit occasio particularis, ubi consulendus est Medicus.

FINIS.

IN OBITUM

GEN. DOCTRINA ET VIRTVTE VERE NOBILISSIMI VIRI DOM. CAROLI V-TENHOV. NEO-CHTHONIS CAR. F.

LACRVMÆ

ÆTERNAE

A

VIRIS PIIS ET DO-CTIS EFFVSAE.

Lectori S.

TAnto in odio semper apud homines sanæ mentis Ingratitudinis vitium habitum fuit, Lector benevole, ut, qui olim acceptis beneficijs gratias non reddidissent, neq; parentum sepulchra ornavissent, Socratis sententia, tanquam ingrati ac impij à Magistratu reprobarentur, & ad munia publica, ut indigni, non admitterentur. Ego itaq; ne vitio ingratitudinis erga Generosum, ac æternâ laude dignissimum virum Dominum Carolum Utenhovium piæ memoriæ, qui à teneris ferè unguiculis medullitùs me, quamvis indignum amare dignatus erat, meritò accuser, lubenti animo, si modò facultas voluntati respondere potens esset, sepulchrum hujus viri tàm pij, tamq; humani, & de me benè meriti, Rosis, & omnis generibus florib, fragrantibus conspergere. Sed quia hortulus meo tàm aridus, tamq; sterilis, ut hocce viro nullos condignos flores proferre possit, ad aliorum, tàm meorum, quàm suorum amicorum vireta amœnissima ac fertilissima confugere, ac me recipere coactus fui, quantumq; florum illa mihi suppeditavêre, ex ijsdem decerpere & ad huncce meum usum colligere, huicq; nostro Tractatui annectere placuit. Quòd si verò in hisce floribus disponendis ordinem, quem pro eorum dignitate decebat, minùs observaverim, omnes ac singulos obnixè rogo, ne vitio id mihi vertant. Tu interim lector benevole æqui bonique omnia consule, &

Vale.

VIRO OPTIMO ET PRAEstantissimo, Dn. Guilielmo Fabricio Hildano, Medico & Chirurgo Paterniacensi, amico veteri & sincero,

Amandus Polanus à Polansdorf
S. P. D.

GRATI animi evidens documẽtum est, eorum qui de humano genere publicè privatimque bene meriti sunt, memoriam cum laude conservare & ad posteritatem propagare: & qui hoc præstant, nequaquam reprehendendi, sed favore & benevolentiâ bonorum digni sunt. Jam verò CAROLUS UTENHOVIUS qualis quantusque vir, quàm salutaris bono publico, quàm commodus mortalibus plurimis privatim fuerit, & scripta ipsius & facta loquuntur. Scripta ipsius innotuerunt mihi primùm Vratislaviæ, quæ Silesiæ metropolis est primaria, optimis legibus fundata, regimine politico splendida, gymnasijs bonarum litterarum celeberrima, ædificiorum elegantiâ atq; amplitudine magnifica, platearum latitudine & dispositione ornatissima, mundi-

tie amœ-

tie amœniſſima, muris & vallis munitiſſima, civium numero populoſa, emporio commodiſſimo fortunata, magnis opibus pollens, familijs antiquis & nobilibus honoratiſſima, quæ mihi totum ſexennium hoſpitium præbuit & ſtudia mea fovit auxitque, cujus memoria gratiſſima animo meo inſidebit dum ſpiritus hos reget artus. In illa igitur urbe lectione ſcriptorum Utenhovii delectatus ſum, & quàm felix illorum genius eſſet experimento percepi. Facta verò illius & beneficia erga te atq; alios tibi multisq; bonis nota ſunt & perſpecta. Rectè igitur facis, præſtantiſſime Fabrici, quòd viri illius memoriam ſacroſanctam conſervare æternamque efficere, quantum in te eſt conaris: non tantùm ut gratitudinis erga illum tuæ officia teſtata reddas, verùm etiam ut alios ad imitationem virtutis rariſſimæ exemplo tuo excites. Feliciter vive & age, præſtantiſſime Fabrici, & Chirurgicis obſervationibus de humano genere, confiſus Deo, bene mereri perge. Baſileæ die 21. Februarij, anno: Da nobIs paCeM IehoVa.

CLARISSIMO
ORNATISSIMOQ. VIRO
D. GVILIELMO FABRI-
cio Hildano
MEDICO ET CHIRURGO
præstantissimo.

QVAS VIS veloces Phœbus agit poli
Currus per oras quadrupedes sui:
Hic cuncta cernit, nec latere
Quæ poterunt oculum micantem:
Fidum sodalem vix tamen aspicit,
Curam gerentem sic socij sui
Partis amicos ac adesse,
Non dubia pietate, vellet.
Absentis omnis cedit amor: viget
Fervor, bonorum copia dum viget:
Quærit nec ullius gloriosum
Sit socij decus atq; nomen.
Ægidem iniquæ cum socio ad Stygem
Misêre Parcæ. Nunc jacet impiger,
Patrocle, quondam mortis ultor
Ille tuæ, Phrygio subacto.
Ad Ditis ædes inclytus Tydeus
Concessit optatum ad Polynicem. Ibi
Manes apud nigri fluenti
Est socius Pylades Orestis.
Candor recessit: fœdera quærito
Laudata quondam, semina littori

Mandare

Mandare si vis, sive vanus
Æquoreas numerare arenas.
Fraudes per orbem, fictaq; fœdera
Grassantur: omnes commoda quæritant.
Quo miror istam diligentem
FABRICII magis ipse curam:
Curat perempti funera CAROLI,
Ut digna factis præmia splendidis
Manes receptent, metra, laudes,
Mœstitiæ querulosq; testes.
O quam fidelis seculo in impio
GVILELMUS! O quam sydera laudibus
Illum super tollent Camœnæ,
Cujus amor superat sepulchrum.
Numen perenni tempora proroget
Cum gaudio hujus, nomine proprio
Qui digna præstat, qui reponit
Fœderibus sua jura priscis.

Insigni viro, cui ista observantiæ ergô dicabat, χρήσει καὶ πλήσει addictissimus

Nicolaus Viretus
Thononiensis.

DE OBITV D. CAROLI UTENHOVII, ad Poëtas hujus temporis.

יְאֱלִילוּ כָל־הַפַּיְטִים
עַל דִינִים אַף עַל מִשְׁפָּטִים
כִּי הָלַךְ אֶל־בַּית עוֹלָמוֹ
שָׁחֲיָה אַלּוּף כְּלָמוֹ
קָרוֹל בִּשְׁמוֹ חָיָה נִקְרָא
אוּטֶנְהוֹב עַמּוֹ יִקְרָא
אָב הָיָה כָּל־הַחֲרוּזִים
אֲלָיו שִׁירִים הָיוּ חוֹזִים
אֵין נִסְתָּר מֵעֵינֵי שִׂכְלוֹ
חָכְמוֹת רָמוֹת הִתְגַּלּוּ לוֹ
הַפַּיְטִים קִרְבוּ שִׁמְחוּ
דַּלְתֵי עוֹלָם לוֹ נִפְתָּחוּ
עַתָּה שִׁירִיו בְּשָׁמֵי מַעְלָה
נִשְׁמָעִים כִּי שָׁם חוּא עָלָה.

JOH. BUXTORFIUS, LINGUAE HEBRAEAE IN INCLYTA Academia Basileensi Professor.

Εὐγενεσά.

Εὐγενεςάτῳ τε καὶ λογιοτάτῳ πάλαι πολλὰ ἀνδρὶ Καρόλῳ Οὐθενοβίῳ Νεόχθονι πάντοθεν πεπαιδευμένῳ, Ἰωάννης τῆς Ῥήτηλις.

Βωμὸς ἐπιτάφιος.

Εἰμὶ ἀνδρὸς δ' ὄζος θ'
βίῳ, μόρῳ τε, μνήμασι
Φλέγον κέδροιο καπνώδη γόνον
ἀκῆσαι θαῦμα, παπαίνειν τε ἔργας
μοι Νεοχθονὶς παλαιὰ χθὼν
γέννησεν εὐγενεςάτη ῥίζα
πολέσι δ' αὖ μόχθοισι
δαμεῖσ' ἀνάκτων βίᾳ
πόλεις τε καὶ τέκνωμα
πόλιν ἴκτυλο μαρτὸς
Ἀχιππίνης Νέρωνος
Φερώνυμον. ὀπαδοὶ
δ' ἀμᾶ χάρις ἡ Ἀπόλλωνος
ἑρμῆς, Ἀθηνᾶ, μοῖσαι.

Ἀλλὰ βάσις κραταιὰ χρεὼ
θρήνεκ' ἄμεμπτος ἀμφὶ θυμῷ
σεθεῖσα, τῆς ἐπίπλεον. Μάκαρ ὅλος οὐθεὶς γ' ὁβίος καταχὼν, λέλογχε θεόφιν ζῆν.

IN NOBILISSIMI AC DOCTISSIMI QVONDAM VIRI, CAROLI Utenhovii Neochthonis memoriam, declaratio metrica per eundem Joannem Rheterium.

A Rasculpturæ Graia concinna loquela,
Thus adolens oleo nomina magna viri,
Cujus odoratam (dictu mirabile) vitam
Invidia mors ornat suaviùs ipsa tamen.
Nimirum nec nota satis, nec amata Smaragdus,
Mox desiderio fit pretiosa magis.
At tu tantus eras (generosa stirpe Neochthon
CAROLE UTENHOVI deliciæ Charitũ,
Virtutum effigies, Musarum stemma decorũm
Hebræo, Græco dogmate & Aonio)
Quanta suis latè protenditur alma colonis
Nomine Agrippinæ splendida metropolis:
Illa, inquam, quæ te fovit juvenemq́, senemq́,
Iamq́, fovet cineres hospita fida tuos.
Vel quàm longa trahunt vastum diffusa per æquor
Vicini Rheni syrmata Nereides.
Hæ laudes magnæ, laudumq́, occasio magna;
Sed tibi sancta fides KAROLE, plura dedit.
Hoc opus, hoc illud magnumq́, unumq́, necesse,
Quo servatur homo: cætera cuncta nihil.

DE CAROLO UTENHOVIO, NOBILI ET POETA.

SI quis Utenhovii nomen non noverit, idem
Musarum stupidus nescit amicitias.
Ambiguum genus, an mortali egressus ab alvo,

Amé

Annè feris pastus silvius uberibus.
Tanta erat illius nuper præstantia vatis,
Quanta unquàm ullius toto Helicone fuit.
Indignumq́ homine est hunc ignorasse Poëtam,
Qui nec si cuperet valdè, latere queat.
Et genus & virtus obstant, queis vectus ad astra
Altius humanis extulit ille caput.
Scaligeris, Duzis, Grutero testibus utar,
Et te Lipsi hujus lux, & ocelle rei
Te Grutere tamen, quo nemo charior illi,
Quem quondam natum, jusserat esse suum.
Invidia ergò nihil fati properantis habebit
Præcipuum, effigiem liquit habere sui.
Parcatum bonus est vim declinare malignam,
Et morte æterna velle carere, dolus.

Joan. Ulricus, J. V. D. & P. L. Consiliarius Palat. Bypontinus.

MEMORIÆ QVÆ IN BENEDICTIONE VIRI CLARISsimi Caroli Utenhovii, &c.

QVem Latium florens argutaq́ Græcia civem
Agnorant, vixit dis Utenhovius humo.
Parte sui meliore polo. nec desiit esse
Nobiscum, superat nobilis ingenio.
Vivitur hoc post fata: agiturq́ heic remige famâ,
Mors nos mordaci surripit invidiæ.
Prætereà omnia plena dolis, plena omnia bellis,
Infremitur creperis undiq́ dissidiis.
Exin Mundus Vtenhovio est exosus, & optat

Iustorum in valido morte mori senio.
Ingressus conclave paratum impunè quiescis,
Nunc mundi rides tu strepitum & crepitus.
Hospitio fragili excessisti: culmen olympi
Pro lare sortitus pauperis hoc tugurl.
Nunc patriam cernis, nunc dulcia cominus arva
Emerito tibi quàm missio grata venit.
Felix sorte istbac!demto nunc fine Jehovam
Collauda Angelico consociate choro.
Fatum nobis, & furibundum est æquor arandum,
Dum beet & nostras anchora fida rates.

Chr. Donaverus Ratisp.
P.L.

MEMOR. CL. ET NOBL. LISS. VIRI CAROLI Utenhovii.

CArole te quoties picta collustro tabellâ,
Ah fatum toties, Carole, ploro tuum:
Dignus eras Pylios vixisse benigniter annos,
Aonidumq; magis consuluisse gregi:
Sed lacrimandus abis, tecumq; abiêre Camœnæ,
Nominis æternum gloria sola manet.

Laurentius Frisæus P. L.

IN TUMULOS CLARISSIMI VIRI CAROLI, Utenhovii.

QVi peragras loca sacra, huc huc cõverte viator
Lumina, quæq; movẽt marmora mœsta lege.
Expediam paucis, ne te mora longa fatiget:

Istis

Istis Utenhovius conditus est tumulis.
Utenhovius nostri splendor celeberrimus ævi,
Dilectus Phœbo, castaliisq; Deis,
Divinum implevit cujus sapientia pectus,
Et rerum indulsit cognitione frui.
In cujus labris Pitho facunda resedit,
Insperstitq; suis ora diserta favis.
Tot tantisq; animi locupletem dotibus atrox
Mors, licet invito numine, subripuit.
Heu quantum est sævi dura inclementia Fati!
Quæ nullis nullis novit parcere nominibus.
Magna tamen superest virtus, qua vindice totus
Non potuit rapidis interiisse rogis.
Debita telluri in cineres sunt membra redacta:
Hac omnes geniti conditione sumus;
Ut qua hora superas vagitibus hausimus auras
Fatalis simul præda dolenda coli.
Sed tu parce tui vivis meliore superstes,
Nempe animo; hac felix, Carole docte, viges.
Nulla unquàm seclis oblivio muta futuris
Famæ obfuscabit nomina clara tuæ.
Fulgida dum Mundo præbebit lumina Titan,
Dum nitidos purgent sidera celsa polos.
Dum vastum Oceani fluctus circumdabit orbem,
Et dum Cecropias pascet Hymettus apes.
Dum ver producet flores, dum messis aristas,
Dum poma Autumnus, frigida Bruma nives,
Utenhovi nomen florebit ubiq;: nec unquam
Laude ejus merita destituetur honos.
Rectè immortalem censetur ducere vitam,
Quem morti eripuit nescia fama mori.

J. Boissardus.

DE C. UTENHOVIO.

VT meritò lugent, Utenhovi, lumine cassum
Pallas, & Aonii numina sancta jugi:
Et Charis, & Veneres, & Amores, & Deus
Ille Deus Clariæ præses Apollo lyræ. (augur,
Atq; unà docti boni sollemniter omnes:
Semper enim postes his patuêre tui,
Quo te cunq; aliquis venisset tempore visum,
His vacuum nunquàm te reperire datum.
In medio residens horum tu, Phœbus ut alter,
(Ceu chorus Aonidum jugis in æde tua:)
De variis cupidè audias responsa ferentes:
Nec parcè in medium, tu optima quæq; dabas.
Omnia virtuti tribuebas, omnia Musis:
Et vitæ saperent, quæ potioris opes.
Atq; ita cognati adspirabas sidera cœli:
Σπάρτ. αἰς ΚΑΡΔΙΑΣ ΟΥΘΕΝ ἐχ ὁ ΒΙΟΣ.
Ad quæ quum nuper terrena ab sede migrarit
Spiritus, angelici pars preciosa chori.
Molliter in tumulo, requiescant ossa precamur:
Dum repetent olim corpus uterq; suum.

Bernard. Prætorius
Syndicus Noricus.

IN OBITUM V. NOBILISSIMI D. CAROLI Utenhovii, &c.

Ex puris Jambis senariis.

VIdemus heu diebus esse singulis
Novi quid, interire sive nascier

Et

Et hoc frequente more nil frequentius
In Orbe; quin quod ipsa luminaria
Amara Mors trucidet atq; sûrpiat,
Quousq; currit & recurrit aureo
Suo nitore Sol, quousq; terminat
Fluenta vastus Amphitrites alveus:
Quod est videre nunc & experirier
In hoc viro, præminente Belgii
Decôre præpotentis UTRENHOVIO.
Is ortus ex utroq; nobilissimo
Parente quibat anteire pluribus
Viris Equestris ordinis: pecuniâ
Opumq; vi præibat ille cæteris,
Deinde latifundiis: sed optimum
Quod est senis viaticum, velut Sophus
Stagyrita magnus inquit, Eruditio
In hoc profunda promicabat, ætheris
Vt inter astra Sol minora promicat.
Erat disertus, eloquens & artifex
Quasi stili Latinioris eruens
Et adferens nihil, nisi quod Atticum
Mel & favus fuat latexq; Tullii,
Valerii gravissimiq; Livii.
Erat Poëta melle quoq; dulcior,
Peracris atq; perspicacis ingenI,
Trilinguis, imò quadrilinguis, Italæ
Pium poëma testis est Olympiæ,
Quod hic dedit Latinitate congrua.
Erat Themista, Leguleius, æquitas
In illius sedebat ipsa pectore.
Erat Sophus rotundus in reconditis,
In arduisq; disputationibus.

In omnibus deinde rebus ad fatim
Sagax, peritus, atq; gnarus, impiger
Legendo, scriptitando, nec quid obstitit
Ei laboris, aut quid ægritudinis.
Nihil minùs jubetur heu tyrannidem
Subire mortis: esto: ferre convenit
Malum, gravemq; sarcinam: procacium
Is error est parentium: per hoc iter
Patres iêre posteriq; luridum,
Eò solemus ire nos & iste mos
(Animas & ægra segregare corpora)
Manebit, usq; dum dies novissimus
Futurus est: sed Uttenhovius interim,
Licet sepultus, ex honore duplice
Agit vigetq; vivus inter angelos
Beatitate mentis, inde nominis
Sui celebritate: quippe gloria,
Sibiq; parta fama nescit emori.

Sebastianus Hornmolt. D.

ANAGRAMMATISMUS.

CAROLUS UTTENHOVIUS

HVIVS ARTES COLO NVTV.

O Mire placidum, bonum, piumq;
Vatem. Castalidum novem sororum
Mysten Utthovium tot inter oræ
Germanæ proceres! pol HUIUS ARTES
Mirabundus ego COLO probatas
A Graiis Latiisq; candidati
Perfectiq; chori Deabus, ore
Si non, attamen addecente NUTU.

Sed

Sed cur de facie mihi Poëta
Hic non cognitus est, ut intueri
Mirariq; satis queam tot artes
Illius, simul ingenI vigores,
Nec non judicium peracre planè?
Testantur satis istud antè puri
Libri publicitus dati, lepôre
Pleni, cognitione pleniores,
Sed plenissima metra Christianâ
Doctrinâ, satis aurei libelli,
Vt nihil loquar interim prælatis
De virtutibus istius Poëtæ,
Aut de nobilitatis eminentis
Statu sive gradu, vel inclitarum
Rerum pondere, de tonante linguæ
Nervosæ gravitate, de sagace
Et crebro studio. Sed ecquis istud
Bonum corporis atq; mentis æquet
Cælo laude sua sat universum?
Jam quum deficiat mihi facultas
Tanto cum sene colloqui, Jehovam
Ex cordis precor intimo recessu,
Vt hunc incolumem virum reservet.

1596.

Sebast. Hornmolt. V. J. D.
ac Poëta coronatus.

IN EFFIGIEM NOBILISSIMI D. CAROLI Utenhovij.

PIngere dum Gnydiam forma excellēte Dionen
Quærit Apelleæ docta cupido manus:

Non unam fertur veste exsinuâsse puellam,
Arti sicq; suum conciliasse decus.
At si quis vera cupiat sub imagine Patrem
Musarum in tabulæ proposuisse quadra.
Non opus hunc atq; hunc istumq; requirere Phœbi
Cujus ad exemplar fiat agalma Dei.
Tantum Utenhoviadæ sit vultum pingere Belgæ.
Vsq; adeò facies unà duobus erit.

Janus Gruterus F.

IN OBITUM NOBILIS. AC DOCTIS. VIRI D. CAROLI Utenhovij Neochthonis C.F.

EPIGRAMMA.

Immodicè nunquam migrantem ad sydera flebo,
Cui fuit in Christo vitâ beata mori.
Nam quanto superant cæli discrimine terras,
Tanto est cælesti vita caduca minor.
Non tamen inficior, quin sit lacrymabile damnum,
Quod parit illustris mors inopina viri:
Nec renuo iratum esse Deum, quum chara reposcit
Gratus ab ingratis organa quæ dederat.
Causa tamen nulla est, cur non memorabile nomen,
Sit, quorum probitas non simulata fuit.
In quibus, ô fœlix, meritò censeris ab omni,
Cui tua nota fuit vita peracta, vivo,
CAROLE; nam reputans quid sit pietatis imago
Mortua, quid sterilis fructibus arbor item:
Quid sit vaniloquûm sermo fucatus, & ipsa
Relligio tantùm nomine operta Dei:
Quid sit vana fides, nimirùm informe cadaver,

Et

Et quid nobilitas moribus orba suis:
Aversatus eras cuncta hæc, vt regia virtus
Excepta hospitio, fida magistra foret.
Namq; fuit cordi pietas, non arida, pascens
Optatis homines frugibus innumeros.
Sicut amœna suos perdulces porrigit arbor
Fructus, quos avido carpere cuiq; licet.
Frugibus ut quenvis Cimon pascebat Athenis
Hospitem, & in cunctos officiosus erat.
Nemo receßit enim propriis ex ædibus abs te
Quin aliquid læta mente referret opis.
Quum pietas igitur, promißis nixa futuræ
Vitæ & præsentis, fallere nos nequeat:
Spiritus atq; tuus cæli super astra receptus,
Vera beatorum gaudia percipiat:
His tua versiculis virtus pretiosa notatur,
Digna Poëtarum carmine Laurigerûm.
Quisquis enim pietatis amans, imitabile præbet
Exemplum, est celebris dignus honore viri.

Nathanaëlis Chambuti,
Verbi divini Ministri.

JACOBI GRASSERI
Lyricum.

VT ver, ut æstas, ut pede præpete
Autumnus exest, ut pluvias hyems
Adducit horas, anno iniquam
Præterito properans senectam!
Quo fontium vis, quo viror arborum,
Honosq; florum evanuit? heu jacent
Soli saliq; illustriores

Deliciæ, & placidi receſſus?
Vtcunq; tandem flebilibus modis
Ploret Napæarum chorus aſperis
Flores procellis rariores
Et nemorum periſſe frondes
Amœniores Phœbus & inclyta
Minerva fletu magnanimum dolet
Heu CAROLUM ereptum æviternos
Cui indiderunt genii vigores.
Abjecta eburnâ Melpemone lyrâ
Triſti ſuſurro nunc elegos chely
Committit, æternos alumni
Cum Chariſin meditans honores.
O dura fati, dura dies facem
Gaviſa tantam extinguere, quâ Themis
Quâ Muſa, quâ divinâ Virtus
Æthereos iter ad receſſus,
Fonteſq; Pindi oſtenderat illices
Et Mœnali acres, queis Aganippides
Collegerant nuper corollas,
Pieriumq; anadema veſtræ
Fronti UTRENHOVI, *quod vario heu male*
Flaccere leſſo plangimus & comis
Detractum honoris ſæviore
Atropos imperio invidoq;
Vrgente fato condimus arculâ
Concuſſi atroci vulnere: nunc modò
Heu conſcij jacturæ, & almæ
Heu Patriæ Patris, & Patroni!
Ego heu maligni pectoris entheo
Pertæſus ævi carmine lugubri
Inſcripſero carmen ſepulcro

Ingenii

Ingenij generosioris.
Æterna vestri buccina, dum Themis
Et sancta Virtus exuvias tui
Heu corporis lauri rosæq́
Implicitas foliorum honori
Resuscitanti reddiderint DEO
O ille tandem sol veniat polis
Exortus optatis, sacramq́
Jungat amicitiam peremne
Victuram in ævum. tu fruere Angelis
Conjuncte diuvis nectare & inclytis
Cum vatibus magnum Jehovam
Perpetuo celebra canore.

Ejusdem Epitaphium.

Hoc Themis, hoc Charisin lacrymantibus inclyta
Deposuere suas cespite delicias (Virtus
Fama per occiduas, per Eoas altior oras
Nomen agit, genius regiam Olympi habitat.

IN OBITUM CAROLI UTENHOVII NAENIA Encomiastica.

CArolus hîc sitꝰ est Utẽhovius ille Neochthon
Flandrorũ quẽ Metropolis ter maxima Gãda
Patritiũ genuit: Rhodanꝰ, Rhenusq́ tricornis
Quem tenuêre: truci at rapuit mors improba dextra.
Ipsum hunc postremis vitæ ampla Colonia lustris
Paverat, atq́ extra tumulari mœnia vidit,
Sunt ubi Christiadum monumenta, exosa Papistis.
Si rogitas forsan patria cur tam procul alma
Istis maluerit in agris sua condier ossa;

Certè ipſum pepulit charißima patria nunquam,
Linquere nè ve illam vitium, vel juſſit egeſtas;
Sed pietatis amor, ſed pax, qua terra carebat
Flandrica, doctorum & conſortia chara virorum.
Captat avarus opes, petit ambitioſus honores,
Res magna eſt aliis generoſo ſanguine naſci,
Majorum aut factis ſibi conciliare favorem:
Hic quoq; nobilibus planè eſt genitoribus ortus.
At non tàm patria curæ inclareſcere laude
Quàm propria virtute fuit: Matris ve cruenti
Impia ſectari ſacræ quàm caſtra Minervæ.
Magna etenim quantum debet Verona Catullo,
Sulmoq; Naſoni, doctoq; Venuſia Flacco:
Tantum huic magna ſuo debebit Flandria civi.
Tres idem hic linguas, titulum queis Pontius olim,
Signavit Chriſti, promptus callebat ad unguem.
Capnio magne tibi, tibi nil divine Tremelli
Conceßit lingua in ſacra, Stephanóve Pelaſga,
Summorum in Latia aſt fuit æmulus uſq; virorum.
Vt taceam linguas quatuor, quibus orbis ubiq;
Vtitur Europes elegantibus atq; politis,
Quarum quæq; ipſi fuit ut vernacula nota.
Sic animi varijs excultus dotibus, atq;
Muneribus Charitum, viridi vegetaq; ſenecta,
Ordinibus gratus cunctis, placidè obdormivit.
Vividus hinc (Chriſto qui debitus) aſtra petivit
Spiritus: at vili hac corpus requieſcit in urna.

Matthias Quadus
ludebat.

In obitum

ANTIQVA GENERIS NOBILITATE, NEC NON INsita virtute eruditione & pietate insignis viri,

D. CAROLI VTENHOVII Neochthonis,

ELEGIA LVGVBRIS.

PRævia Phœbæi currus Aurora seniles
Dum fugit amplexus, Dum Cephalumq; gemit:
Aëriaq; gemit cœlebs dum turtur ab ulmo:
Deflet & extinctum Daulias ales Itym:
Languenti mœstos compono pectine versus,
Et querulo tristes pectore mitto sonos.
Leucothoes justa est nimium querimonia Prognem,
Et castam ad gemitus causa subegit avem.
Scilicet & turtur gemit, & Thaumantis amicum,
A nato luctum Cecropis ales habet.
Flevit ut Hermione rapta genetrice; gemebat
Sublata vates conjuge Threicius.
At mihi nec nati, nec questus fata parentis
Eliciunt; gravior causa doloris adest.
Ille tibi genitor, Phœbo lectissima pubes;

Ille tibi soboles, turba novena, fuit:
Sub gelido cujus jam condidit ossa sepulchro
Invida, quæ nulli parcere Parca potest.
Cui non funereo spargentur lumina fletu,
Dum socius rapidis deferet ossa rogis?
Læsibilem solo pede cùm trajecit Achillem
Tindaridos raptor proditione potens,
Humebant Danaum lachrymis manantibus ora,
Ingemuit genitrix Æmoniusq; parens.
Myrmidonumq; phalanx fusco velamine texit
Corpora, texerunt Nereidumq; chori.
Hectore sublato manibus sua pectora planxit
Quisquis Dardaniâ duxit in urbe diem.
Dum cadit Æmathij proles generosa Philippi
Effudit planctus victa dolore cohors:
Victa dolore cohors, totum quæ vicerat orbem,
Quæ dare præcipiti nescia terga fugæ.
Innumeras gentes lugentes nomen Agrippæ
Quæ tulit urbs, lachrymas vidit & innumeras
Dum tibi fila legunt mœrentes ultima Parcæ,
CAROLE, & extremum pectora frigus habet.
Et ferè FLODROPIAM pallentes misit ad umbras
Cum socio thalami mors inopina pij.
Invitus ducit vitales spiritus auras,
Baucidis & casto pectore vota fovet.
Hos virtus, pietas, mores junxêre: fuitq;
Conjuge vir dignus, fœmina digna viro.
Haud tupit, haud potis est lachrymas retinere cadentes
Quæ cœpit magna parte carere sui.
Nec tibi, fida thori consors, ea funera soli
Sollicitos gemitus signa doloris alunt.
Non vos Parnassum, non vos Helicona, Poëtæ,

Quæris

Quæritis in madidas imbre cadente genas.
Mœoniæ lachrymas, dulci pro carmine, fundunt.
Vix solitum carpit Phœbus ephebus iter.
Rhenus & ipse gemens, imoq́ reconditus antro
Luctisonis rapidas fletibus auget aquas.
Nec potis assueto componere tramite fluctus,
Auctis dum tumulum lambit & ambit aquis.
Crimibus en fœdè mœret Germania passis:
Atque suum deflet Flandria mœsta decus.
Lingua Pelasga dolens Latiam Hebræamq́ sorores
Accessit luctus nuntia certa sui.
Dissimilesq́ sui Charites rupêre capillos,
Quarum lugubris fertur ad astra sonus.
Flete quibus claro splendescit stemmate virtus,
Dum cadit hic veræ nobilitatis honos.
Et vos, Doctores, depromite corde querelas,
Dum cadit Aonij laus decusq́ chori.
Tu quoq́ Pegasidûm studijs addicta juventus,
Testeris luctus carmine, vestes sonis.
Hic poterat facili te sistere tramite Pindi
Ad juga, Parnassi cui vita nota foret,
Imbuerat puerum Pimplæo nectare Daphnes
Augur amans viridis, præbueratq́ chelim
Calluit hic linguas, virtutes calluit, omni
Doctrina splendens & pietate fuit.
Displicuêre olli pictai vestis & auri
Ornatus, expers ambitionis erat.
Huic gratum virtute decus, non quærere palpo:
Principibus tamen haud gratior alter erat.
Quid memores mores? Quid numen amabile frontis?
Quid summam, Uranie, cum pietate fidem?
Aurea simplicitas, mens nescia fallere, cordi

Huic fuerat veræ relligionis amor.
Hic ſanctas coluit vigilanti corde Camœnas,
Et ſtudijs tempus mitibus omne dedit.
Heu mihi! quot letho Clotho dat ſæva labores?
Cum tanto pereunt, quot monumenta viro?
Nam qui multa dedit laudati ſigna laboris,
Plurima doctrinæ, plura daturus erat.
Ergo age, ſancta cohors, vultu profitente dolorem,
Mœnia luctiſonis ampla repleto ſonis.
Perfuſo & lachrymis myrrham, lauroſq; virentes
Injicias tumulo, puniceaſq; roſas.
Hinc odor, hinc vaſtum ſeſe diffundat in orbem:
Nec ſiet extincti fama ſepulta viri.
Quid moror? En Phœbum portantes lumina currus
Adducunt, nitido qui ferat axe diem.
Iamq; vale, Aonidûm vir gloria certa ſororum,
Qui colis Elyſii culta vireta ſoli.
Vivet honos operum, laurus dùm Phœbus amabit,
Dum vatum vivent carmina, vivet honos.

Nicolaus Viretus
Thononienſis.

IDEM IN EUNDEM.

CAROLE, mirabar tua funera pectore vol-
Auguſto auguſtũ menſe perire virũ (vens,
Scilicet & Clotho menſis temeravit honores,
Hoc UTENHOVIO *triſtia buſta parans.*
Et primùm lætus fuſco ſua terga colore.
Occuluit menſis fata ſevera gemens.
Ergò anguſta dies condigno nomine dici

Debuit

Debuit, hos gemitus, hasq; ferens lachrymas.
Ut doctrina subit, pietas, virtusq;, fidesq;
Quas non extinguit stridula flamma rogi:
Tum diversa meæ surgit sententia menti,
Quæ stabiles vero promit ab ore sonos.
Est augusta dies bis, qua Romana triumphum
Augusti haud celebrat læta juventa ducis:
Sed qua cæleſti morientem excepit ab arce
Angelici vatem læta caterva chori.
Cujus facta manent, operosæ & gloria Musæ
Contigit Eoos Hesperiosq; sinus.

EIUSDEM IN EUNDEM

Sapphica

Cum Anagrammate,

CAROLUS UTENHOVIUS
TUUS HONOS CEU LAURI.

O Mine incluso titulo q; nomen
Sæpius gaudens referat futura
Carole, Id vestrum docuisse versa
Littera monstrat.
Nam viget semper celebris TUUS CEU
Est HONOS LAURI *fugiens salacem*
Delium Daphne reperit virentis
Frondis honores:
Dum lares gratos patriæ relinquis,
Carole, ut scortum fugias, Quiritum
Quod regit colles, retines perennis
Præmia famæ.

Ut viret laurus, decoratq; crines:
Sic vigent laudes, variosq; honorant
Metra doctrinæ monumenta, Musæ
Quæ tua fudit.
Innuba hæc quamvis superos reliquit
Non caret cultu, thalamosq; multi
Ambiunt: doctos ea sola cæcto
Vrit amore.
Carolus nullam sobolem reliquit:
Hunc tamen semper coluit parentem
Ceu suum, fido colit & piorum
Pectore turba.
Quæsijt musis, genuitq; Christo
Liberos, summa pietate sacri
Collis ostendens iter, ut docendi
Arte valebat.
Gandavum primo decoravit ortu,
Nomen ad terras volitat remotas,
Spiritum servat polus, illius Co-
lonia corpus.

Τῷ αὐτῷ εἰς τὸν αὐτόν.

Κάρολον ὧδε ὀλίγῃσιν ὑπακινήσαντα πένοισιν
Τηλόθι τῆς πατρίης ὅππη ἔλαβε μοῖρα κραταιή,
Οἰκισμὲς μερόπων πρὸς θηλῶν ἤλυθε φήμη,
Καὶ πρὸς παρθενικὰς μεγάλης Διὸς ἀγλαὰ τέκνα,
Πρὸς ἣ θεὰς ἑπερές ἄρ' ὀλύμπια δῶκαν ἔχουσι.
Δὴ τότ' Ἀχιππίνοιο θοὸς χόρος ἦλθεν ἐς ἄεν.
Τρεῖς χαρίεσσες, Πάφη, Ἥρη, ξανθὴ Πάλλας Ἀπόλλων
Πᾶσαι ἣ Μνημοσύνης, καὶ θέαιν πᾶσα χρυσόθρη.
Ἐν ἣ τέφρῃ γεγραὶ αἱ Μύσαι ἔγραφον αὐδὴν,
Ἔνθα κλεὸς κἄτην μυσάων ΚΑΡΟΛΟς ΟΥΤΘΕΝ
ὧδ' ΟΒΙΟΣ στοίχοις, ὃν πάλλας πάντα διδάξεν:
Ἄφθιτον ἐς κῦδος πλέθει, καὶ μήποτ' ὀλεῖται.

Τῷ αὐτῷ.

Ἔνθ' δίχα φανερὸν Μυσάων γαῖα καλύπτει
Τέκνομα καὶ κόσμου, πνεῦμα δ' ὄλυμπος ἔχει.

TIRONS AU CIEL.

REGRETS SVR LA MORT DE MONSIEVR UTENHOVE.

HArpocrate pensif, triste, morne, aime-somne
Or as tu fait valoir ton pescher & ton loup,
D'une l'ugubre main retenant en vn coup.
La langue d'Apollon, des soeurs, & d'Angeronne.

Le docte Delphien sa lyre plus nentonne,
Le sainct Choeur est retif soubs vn autre mousse,
La mere d'Action a le front herissé:
Berecynthe auec eux iette ius sa courronne.

Le Sminthien se deult de perdre son honneur,
Le Choeur son nourrisson, Angeronne son heur,
Et Cybele son bien par le rapt d'UTENHOVE.

Non, leur dit le Destin, iacoit que le cercueil
Empriſonne Ses os, ostez pourtant ce dueil,
Car pour iamais son los sera d'iniure sauue.

Au mesme.

Ce qu'est douceur au miel, & la fleur a l'herb'age:
Ceres sur nos guerets, a nostre chef les yeux,
Aux nymphes le beau teint, & Phoebus par les cieux
VTENHOVE l'estoit parmi ceux de son aage.

Nature en luy monstroit vn tresparfait ouurage.
Ce nestoit que douceur, que foy, que charité
Que scauoir, que vertu, qu'amour, que verité.
Qui dardoit ses rayons par ce terrestre ombrage

Quand

Quand Dieu l'appelle ainſi, Athlete glorieux,
Au lieu de verd laurier Je te donray les cieux,
Monte. car le monde eſt d'vn tel threſor indigne.

Il euſt dit, lors ſoudain l'eſprit au ciel vola,
Le corps roide & ſans pouls au tombeau deuala,
Et ſon renom rempliſt ceſte ronde machine.

Dan. Tauel Payernois.

Quadrain

Chronologiqúe comprenant le iour, le mois, & l'an de la mort de Monſieur C. UTENHOVE.

VtenhoVe ChenV treſſaVant & treſſage
TrespaſſaDans CoLogne; entrant aV port heVreVX,
AInsIQVe ſe paſſoIt, LAVgVſte ChaLeVreVX;
AV ſaLVtaIre aborD, parfaIſant ſon VoyagE.

David le Clerc L.

Ein Teutsches Acrostichis, welche Fr. Margretha Frehers eine geborne von Böckin / jhrem lieben Vettern / vnd in der Hebreischen Sprach gewesenen Rabino oder Lehrmeister zu danckbarer gedechtnuß / auff sein selige heimfarth gemacht vnd nachgelassen.

Kein kunst / verstand / befind ich jtz /
Auch keine klugheit / sinn vnd witz /
Rechtfertigkeit / Gottsforchtigkeit /
Oder was man rühmet weit vnd breit /
Leichtlich dem schlaff kan widerstehn
Viel weniger dem todt entgehn.
Teutsch / Welsch / Frantzoß / ich wol verstundt /
Hab s gredt geschribn / auß rechtem grundt /
Der Heilgen sprach ein außbund gar /
Ein Griech / Lateiner / fix ich war /
Noch als ich was zu ruh hingangen /
Hat mich der tödtlich schlaff vmbfangen /
Ohn alle klag / sorg / angst / oder pein;
Vor solchs ich Gott mag danckbar sein.
Ein seligs ort mir baß gefelt /
Nur VTH DEN HOVEN dieser Welt.

Gendt

Vtenhoff gar aLt zV CöLLn stIrbt

Gendt
Ohn endt
Bey jederman
Deß lob wird han
Daß sie erst bracht auff diese Welt
Den UTENHOVIUM außerwelt
Von Gott/daß er der Christengmein
Ein Perlein köstlich wer vnd rein.
Der Gottesforcht/ holdtseligkeit
Ein Spiegel war zu allerzeit.
Mildt/gütig frey/
War auch darbey.
Der MUSEN schar
Ein zierter war
Im Hebraisch
Hat kum seins gleich
Griechisch Latein
War jhm gemein.
Darumb bey Keysren Fürsten Herren
Gehalten wardt in grossen ehren
Biß an sein endt. Sein fleisch/gebein
Alhie schläfft vnder diesem stein.
Sein Sehl in frewdt Gott bey sich helt/
Sein Nam lebt ewig in der Welt.

Deo reLIgIosè VIXIt annos seXaglnta q VarVor Menses q VatVor.

Den Leiblen AVgst: ein gVt erVIrbt

VVeLChs nICht VerDIrbt.

Guil. Fabric. Hildanus cum mœrore & lachrymis L. M. Q. P.

INDEX CAPITUM

hoc in libro comprehensorum.

Cap. I. Definitio & causę combustionū, fol. 1.

II. Gradus & distributio combustionum in tres ſpecies, item ex quibus Indicationes curativæ petendæ, 4.

III. Signa quibus tres illi gradus combuſtionum cognoſcēdi & diſtinguendi, 6.

IV. Prognoſtica combuſtionum, 7.

V. De duplici methodo combuſtionum curandarum, 10.

VI. Curatio primi gradus Combuſtionum, 14.

VII. Curatio ſecundi gradus Combuſtionum, 21.

IIX. Curatio tertii & ultimi gradus Combuſtionum, 25.

IX. De Combuſtionibus ad oculos, 32.

X. De Combuſtionibus Inguinum, 38.

XI. De Combuſtionibus Iuncturarū, 40.

XII. De Dolore ejusq; curatione 41.

XIII. De imbecillitate viſus, 44.

XIV. De Cicatricū turpitudine earundemque ablatione, 53.

XV. De retractis nervis & incurvatis juncturis poſt combuſtiones, 57.

XVI. De Fulmine, & quomodo eis qui ab eo læſi, ſit ſuccurrendum, 69.

Bayerische Staatsbibliothek

Obseru. Chirurgica
Cent. 3. - - -
de dysenteria - - - ij Lg.
Combustibg - - 11 Lg.
Compactor - - - 12 Lg.

Summatt - - jR 12 Lg.
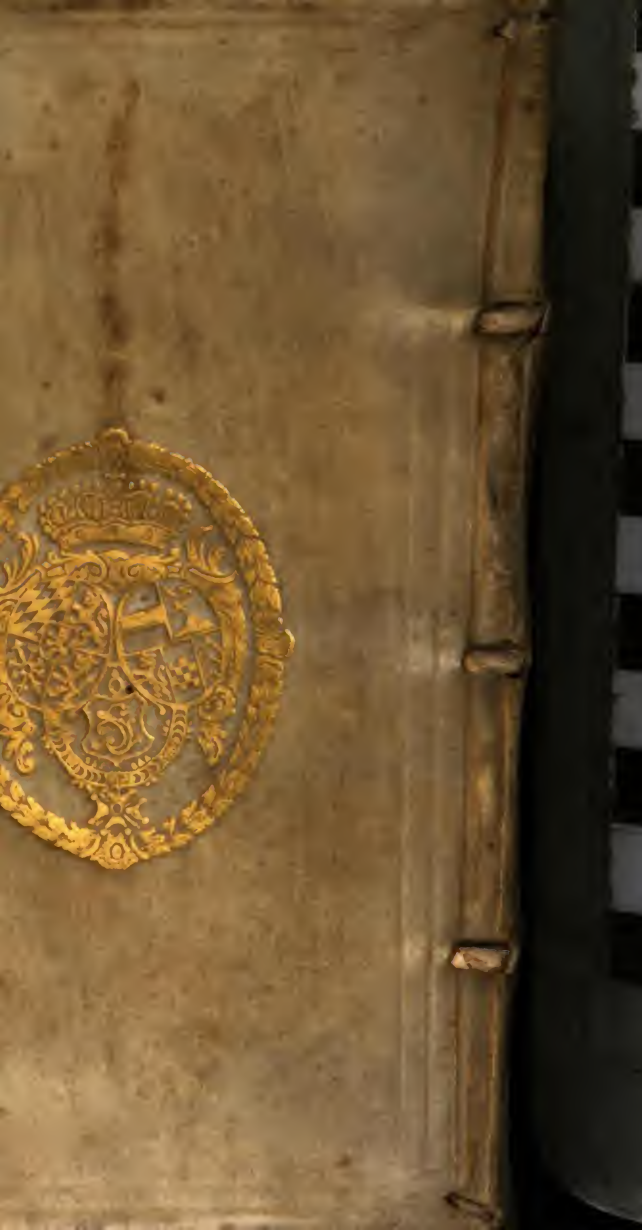
11-84